

FÖRSVARETS FORUM

NR 3/2016

BRA BLIR BÄTTRE VÄRDEGRUND VIKTIGT I DEN MILITÄRA PROFESSIONEN

Line och kollegorna på NUE är **ALLTID INSATTA**

FLYGVAPNET – en jubilar i världsklass

Första gästerna till Aurora 17 klara: **MARINKÅREN**

PLUS: SÅ BLIR VÄDRET PÅ SEMESTERN | UPPDRAG: AKTIV CYBERFÖRMÅGA | KOLL PÅ SIGNALSKYDDET
VÄRLD OCH SWEFINEX | KRÖNIKÖREN: STYRKA GENOM MÅNGFALD

VI HAR ETT UNIKT UPPDRAG

MED SOMMAREN I SIKTE summerar vi första halvåret 2016. Jag kan konstatera att vi har inlett försvarsinriktningsperioden i högt tempo, inte minst vad gäller övningar. Genom verksamhet som Vintersol i Norrbotten, Våreld i Skövde, Swefinex i vattnen kring Gotland och Hemvärnets

som måste bedrivas i etapper. Men det råder ingen tvekan om att det är angeläget och nödvändigt för att höja tröskeln och klara vårt uppdrag i dagens komplexa säkerhetsmiljö.

YTTERST ÄR DET den väpnade striden som dimensionerar vår verksamhet och våra samarbeten.

”Alla vi som arbetar i Försvarmakten utgör en nödvändig kugge i det väpnade försvaret av Sverige.”

krigsförbandsövningar, prövar och utvecklar vi vår militära förmåga. Den ökade aktiviteten i närområdet och behoven av internationell samverkan återspeglas bland annat i de stora multinationella övningarna Cold Response i Norge liksom Baltops i Östersjön och Anakonda i Polen där vi just nu deltar med svenska förband och stabsofficerare.

Att verka tillsammans med andra är en grundförutsättning för att stärka försvarsförmågan, internationellt såväl som nationellt. Här hemma har vi i dagarna tagit ett viktigt steg i denna riktning; tillsammans med Myndigheten för samhällsskydd och beredskap har vi överlämnat ett gemensamt förslag till grundsyn för totalförsvarsplanering till regeringen. Uppbyggnaden av ett relevant totalförsvar är ett långsiktigt och mödosamt arbete

Framför allt definierar det vårt unika uppdrag. Alla vi som arbetar i Försvarmakten, oavsett anställningsform och kategori, utgör en nödvändig kugge i vår organisation och i det väpnade försvaret av Sverige och svenska intressen. Det är kärnan i vår militära profession och det ansvaret ska vi ständigt bära med oss. Lika viktigt är att vår profession präglas av gott ledarskap och en stark inre kompass hos varje individ. En solid värdegrund är en förutsättning för ett starkare försvar.

Vi har bra och angelägen verksamhet att se fram emot även efter ledigheterna.

Men först vill jag önska er en fin sommar!

Micael Byden
Överbefälhavare

s2 ÖB:s LEDARE

s4 AKTUELLT med På Ny Post

s10 PORTRÄTTET Plattvändaren

s32 VETERAN Statsministeren på veterandagen

s33 SÄKERHET Nu blir arbetsdatorm säkrare

s34 FÖRSVARSLOGISTIK Vad säger utredaren?

s35 METOCC Bäst på väder, vind och vågor

s44 UTBILDNING Förvaltarnas fältövning

s46 ÖVNINGAR Swefinex, Värld och SEE16

s54 TILL SIST Skytt och Wiggen – aptonymer

s56 ÅSIKTEN med SVAR DIREKT

s57 INLÄGG Hur ser jag ut?

s58 KRÖNIKAN Tony Ingesson

s59 BILDEN Tillsammans i Timbuktu

BÄSTA BERÖMMET

NYLIGEN DELADE JAG logement med några sympatiska röjdykare (det kanske är ett uttagningskrav för att bli röjdykare?). Jag var nyfiken på deras jobb, de på mitt.

”Hur många är ni som jobbar heltid med Forum?” frågade en.

Jag räckte upp handen.

”Men vem skriver då det mesta i tidningen?”

Jag räckte upp handen igen.

”Skojar du? Jag trodde ni var 20–30 stycken som jobbade med tidningen” sa den förbluffade fanjunkaren. Så är det inte. Men jag blev glad över vad jag tog som bästa berömmet.

Tack ni sympatiska röjdykare och alla andra för att jag får göra er personaltidning. Och kom gärna med tips om vad ni vill läsa.

DAG ENANDER,
Redaktör, Försvarets forum

FOKUS: VIKTEN AV VÄRDEGRUND. Hur skapas en god förbandskultur? Förbandet med de gröna baskrarna kanske har svaret. Läs mer på **S12-21**.

FLYGVAPNET: EN PIGG NITTIÖÅRING. Från Tummelisa till Gripen E – Flygvapnets historia har gått i överljushastighet. Läs om dåtid, nutid och framtid på **S38-43**.

MUST: CYBER, NUE & KRYPTO. Den militära säkerhets- och underrättelsetjänsten brukar inte synas så mycket. Men nu blir det andra bullar på **S22-31**.

ÖVNING: AURORA 17. Allt mer tar form inför nästa års stora försvarsmaktsövning. Nu är också första gästerna klara. Läs om vilka och varför på **S47-49**.

REDAKTION. Försvarsmaktens personaltidning finns även på www.forsvarsmakten.se och emilia. **Kontakt:** ff-red@mil.se, telefon: 08-788 88 88.

Ansvärlig utgivare: Marcela Sylvander, kommunikationsdirektör. **Redaktör:** Dag Enander, dag.enander@mil.se, Försvarsmaktens informationsavdelning.

Art Director: Markus Hillborg, Make Your Mark, Stockholm. **Tryckt:** Elanders Sverige AB. Redaktionen förbehåller sig rätten att bearbeta inkommet material.

Enskilda artiklar ger inte nödvändigtvis uttryck för Försvarsmaktens officiella ståndpunkt. Nästa textdeadline: 22 augusti 2016. Beräknad utgivningsdag: 12 september 2016. För ej beställt material ansvaras ej. ISSN 1100-8245. Genrebilder från Shutterstock. Foto, omslag: Anton Thorstensson/ComCam.

MILITÄRA OCH CIVILA CHEFER PÅ FÄLTÖVNING

I maj genomfördes årets chefsfältövning i Stockholmsområdet, med deltagare från Försvarsmaktens ledning, generaldirektörer och representanter från ett tjugotal myndigheter och departement.

CHEFSFÄLTÖVNINGEN behandlade utvecklingen i närområdet, hotbilder, rikets ledning, myndighetssamverkan, totalförsvarsplanering, beredskapshöjning, mobilisering och militärstrategisk doktrin.

– I en allt mer utmanande omvärld ökar kraven inte bara på Försvarsmakten, utan på alla samhällsfunktioner. Övningen är en viktig del i arbetet med det nya totalförsvaret, säger överbefälhavare Micael Bydén.

En central del i övningen var att sprida och bygga kunskap samt skapa förankring och delaktighet inom och mellan Försvarsmakten och andra myndigheter.

– Vi har fått tillfälle att tillsammans öka kunskapen om varandras ansvar, roller och förmågor under professionell ledning av Försvarsmakten. Jag kan konstatera att vi gemensamt har tagit stora steg framåt i förståelsen för möjligheterna att hjälpa varandra, säger Helena Lindberg, generaldirektör för MSB.

För första gången deltog också representanter från Finlands försvarsmakt som

FMV:s generaldirektör Göran Mårtensson deltog i övningen.

en del i det svensk-finska försvarssamarbetet.

– Det har varit en mycket givande övning och jag vill passa på att tacka mina svenska värdar för att vi fått delta. Det visar på stort förtroende mellan våra länder. Jag tar särskilt med mig den öppna och direkta dialogen mellan företrädare för civila respektive militära myndigheter, säger viceamiral Kari Takanen.

En annan viktig del i chefsfältövningen var att skapa en enad lägesbild och därför är nationell samverkan nödvändig.

– Vi arbetar tillsammans för

ett säkert Sverige. Det är ovärderligt att samla olika intressenter ur totalförsvaret för att samverka och att öka kunskapen om varandras uppdrag, säger Anders Thornberg, chef för Säkerhetspolisen.

Den 10 juni presenterade MSB och Försvarsmakten på regeringens uppdrag ett gemensamt förslag till grundsyn för en planering för totalförsvaret. Såväl det militära som det civila försvaret kommer att fortsätta bygga ett robustare samhälle med motståndskraft och förmåga att hantera såväl kriser i fred som krigsfara och krig.

CITATET no1

”Högerregeln gäller, men sedan handlar det om yrkestrafik kontra vanlig trafik och så kommer marinen in också med sina regler ...”

Trafikverkets presschef Bengt Olsson till tidningen Sydöstran efter att Aspöfjärjan kört in i HMS Carlskronas baborssida den 6 maj. Självfallet har marinen inga egna sjövägsregler.

COMEBACK I JOKKMOKK

Enda sättet att öka den militära förmågan är att öva. Därför skruvar F21 upp ambitionen och öppnade nyligen Jokkmokksbasen för att öva och återta den nationella förmågan att kunna verka från krigsbas.

Att kunna verka från flera platser än huvudbasen i Luleå är en viktig del i det nationella försvaret. Därför är det viktigt att komma ut på våra krigsbaser, som Jokkmokk i detta fall.

– Vi visar att det finns en vilja och förmåga att med få resurser kunna öppna upp Jokkmokksbasen och öva här. Det gäller att leverera förmågor här och nu. Med denna övning utvecklar vi vårt baskoncept i linje med vår målbild och den politiska inriktningen, säger övningsledare och flottiljchef Carl-Johan Edström.

Krigsbasövningen genomfördes i slutet av april och värdgudarna var inte med när Jokkmokksbasen åter skulle öppnas för övning efter några år i dvala. Typiskt aprilväder med sol ena dagen och snö andra dagen. Inget problem för fälthållningen som tidigt på morgonen såg till att bansystemet var snöröjt och redo så att Gripenplanen senare under för-

middagen kunde landa.

Personalen, även inkallade reservofficerare som ansvarar för flygtrafikledningen, var på plats dagen innan de två första Jas 39 Gripen landade in.

I och med att flottiljen inte övat på Jokkmokksbasen sedan 2005 – med ett undantag under flygvapenövningen 2013 – behöver rutiner skapas och checklistor uppdateras.

Under de dagar krigsbasövningen pågick landade Gripenplanen för snabbtankning på Jokkmokksbasen. Samtidigt pågick arbete att rekognosera för krigsplanläggning för hur basen ska användas i framtiden. Övningen på Jokkmokksbasen har ökat den operativa förmåga att lösa våra uppgifter där taktikutveckling är en del.

– Ett första steg till att under mer tillämpade former och fältmässighet öka tillgängligheten på våra förband här och nu. Men vi är inte nöjda än. Vi ska öva större sammansatta delar och fler enheter.

– Det krävs inte mycket för att få igång basen. Personalen har gjort ett otroligt bra jobb, säger Carl-Johan Edström.

Text och foto

Louise Levin/F21

I KORTHET

ÖVNING

ROBOT PÅ RIKTIGT

Många timmar i simulator kan inte ersätta känslan av att få skjuta skarpt – det är omdömet från de robot-skyttar som i maj sköt Robot97 på Vidsele-fältet.

– Att alla som är med har en liten extra fjärl i magen, det är självklart. När du gör något skarpt, när du vet att det är nu som det gäller, då ska det kännas lite extra. Denna lilla anspänning gör att du blir extra skarpt och att du presterar lite bättre. Så ska det vara, sa bataljonchefen Mikael Beck.

POLITIK

VIRRIGT OM VÄRDLAND

– Världlandsavtalet riskerar urholka omvärldens förtroende för vår alliansfrihet. Vi kommer att rösta för en vilandeförklaring av ärendet, sa Sverigedemokraternas försvarspolitiska talesperson och före detta partiledaren Mikael Jansson till TT den 22 maj.

Två dygn senare kom nya besked från landets tredje största parti.

– Vi kommer inte att stödja V-kra- vet på vilandeförklaring, sa partiledaren Jimmie Åkesson till Aftonbladet.

Och så blev det. 291 röster för, 21 emot och 37 frånvarande. Därmed kan världlandsavtalet med Nato träda i kraft den 1 juli.

HYBRIDHOT

HELGESSON NY HUVUDMAN

Sedan 1 maj är flygvapenchef Mats Helgesson ny i rollen som Försvarsmaktens C-IED Samordnare. Tidigare benämning var Huvudman C-IED. Ett skäl till namnbytet är att tydliggöra tyngdpunktsförflyttningen mot linjeorganisationen avseende ansvar och uppgifter inom C-IED-området. Improviserade spränggladdningar, IED:er bedöms under de kommande tio åren komma att påverka samt-

FVÖ 16 I BRITTSOMMARTID

FLYGVAPENÖVNING 2016 är en övning för svenska luftstridskrafter i ett nationellt scenario. Övningen genomförs mellan den 2 och den 6 september 2016, med flygövningsområde i sydöstra Sverige.

Övningens syfte är att öva taktisk ledning av luftstridskrafterna och nationellt uppträdande från flottiljer och baser vid ett högkonfliktsscenario mot en högteknologisk motståndare, med verksamhet 24 timmar per dygn under

fyra dagar. Ledning och genomförande av luftförsvaret är prioriterat. Flygvapenövning 16 är flygtaktisk stabs ledningsövning som genomförs som en tillämpningsövning med deltagare ur alla förband i flygvapnet. I övningen deltar också delar ur armén, marinen, militärregionala staber, hemvärnsförband och FMLOG.

Stöd utgår från ett flertal andra förband och staber i Försvarsmakten. I Flygvapenövning 16 kommer även ett flygande förband från Finland att delta.

I KORTHET

liga stridskrafter och samhällsviktiga funktioner i fred, kris och krig såväl på som utanför svenskt territorium. C-IED står för Counter Improvised Explosive Device, alltså åtgärder mot improviserade sprängladdningar.

TÄVLING

ALFRED BÄST PÅ A9

Nyligen avgjordes soldattävlingen Parabellum på A9, en tävling uppbyggd för att pröva soldatens fysiska förmåga och soldatfärdighet. Fram till och med 2014 har tävlingen genomförts varje år. Numera genomförs tävlingen vartannat år och allt deltagande sker på frivillig basis.

– Numera anmäler sig soldaterna frivilligt. Då Parabellum även fungerar som uttagning för Försvarsmaktens mästerskap i patrullfälttävlan så vill vi ha så hög motivation som möjligt, sa Erik Lanzén, stormästare för Knektkåren, tävlingens arrangör.

Bland tävlingsmomenten som skulle klaras av fanns uppgiften att ta sig igenom garnisonens hinderbana bärandes på en 43 kilo tung artillerigranat liksom orientering samt marsch iklädda skyddsmask och regnställ. Slutligen kunde en segrare koras: Försvarets forum skickar ett stort grattis till Alfred Holmgren på andra stab- och trosskompaniet.

TWEETEN

Expressens flygande reporter läser också Försvarets forum. Lite kul, ändå.

Niklas Svensson
@niklassvensson

Det här är lite kul, ändå. Aftonbladet Kultur vs. Aftonbladets ledarsida.

RÄTTNING!

I FÖRRA NUMRET

kan det tolkas som om C-IED-centret i Madrid arbetar med EOD och IEDD.

Så är inte fallet, utan endast C-IED på operativ nivå.

MASAR OCH KULLOR MED GRANATKASTARE

Hemvärnet i Dalarna först med eget artilleri.

DALARNAS HEMVÄRN är först ut i Hemvärnet med att kunna bekämpa en motståndare med granater. Försöksverksamheten har pågått i Dalarna sedan 2014 och i slutet av maj samlades granatkastarplutonen och genomförde en förevisningsskjutning med skarpa granater.

Steget upp från eldhandvapen och kulsprutor till granatkastare innebär att hemvärnet i Dalarna blir slagkraftigare och kan slå ut motståndare på upp till cirka åtta kilometers avstånd.

– Det är tredje gången vi övar med hela förbandet nu, säger överstelöjtnant Mikael Lundin som är chef för Dalregementsgruppen.

Under förevisningsskjutningen lastades de stora granatkastarpjäserna på släpkärror som kördes med bandvagnar till en plats på skjutfältet utanför Falun. Därefter sköt soldaterna spränggranater, rökgranater och lysgranater mot ett målområde som övervakades av en eldledningsgrupp. Några sekunder senare kunde avbrutna trädstammar och kratrar i marken vittna om granaternas precision och effekt.

Hemvärnssoldaten Josefine Engvall var en av soldaterna som deltog under övningen.

– Det är ett tungt jobb att bära granater, men samtidigt skönt att få komma ut och röra på sig. Jag gillar omväxling och utmaningar och jag har ju tävlat en del, så jag tänkte att soldatjobbet kunde passa mig. Jag gillar kamratskapen här, säger Josefine.

Tanken på krig är inget hon gillar, men om det värsta skulle hända så vill hon kunna vara beredd.

– Jag är mot vapen egentligen. Det borde inte behövas.

Men om något skulle hända här så är det ju bättre att kunna göra något än att inte göra någonting.

Förevisningen sågs av en publik som bland annat bestod av nya blivande granatkastarsoldater.

– Vi utbildar just nu 29 nya soldater som ska ingå i vår hemvärnsbataljon. De ryckte in i januari och är jätteduktiga. Hittills har vi inte haft några avhopp. Målet är att de ska vara färdigutbildade 2018, säger Mikael Lundin.

Text och foto Björn Westerdahl/LG

CITATET no2

”När jag flög till Umeå senast, blev jag stoppad. Jag fick inte ta med mig min lilla nagelsax. På samma flygplats i Umeå, släppte man för ett år sedan in hundratalet tungt beväpnade personer, för att delta i en så kallas ACE-manöver, Arctic Challenge Exercise.”

Skådespelaren Sven Wollter i ett tal mot världslandsavtalet i Göteborg den 12 maj 2016. Det stämmer att övningen ACE hölls för ett år sedan, men påståendet att hundratalet tungt beväpnade personer släpptes in är falskt. Ingen utländsk deltagare var beväpnad. Och ingen verksamhet bedrevs i Umeå under Arctic Challenge Exercise 2015 – utan i Luleå.

ÖKAT FÖRTROENDE FÖR FÖRSVARSMAKTEN

Svenskarnas tillit till dig, mig och alla andra i Försvarsmakten ökar, för andra tillfället i rad. Det går att utläsa ur SOM-institutets undersökning, men medborgarnas kunskaper om Nato och vad det innebär att vara alliansfri kan bli betydligt bättre.

SOM-institutet är en opartisk undersökningsorganisation vid Göteborgs universitet, som sedan 1986 arbetat tillsammans med forskare inom en rad olika forskningsfält för att belysa opinioner och för att förstå

svensk samhällsutveckling. Det man undersöker är svenskars vanor, beteenden, åsikter och värderingar när det gäller samhälle, politik och medier.

Joakim Berndtsson är docent vid Institutionen för globala studier vid Göteborgs universitet. Tillsammans med Karl Ydén vid Chalmers och Centrum för studier av militär och samhälle (CSMS) arbetar han i ett forskningsprojekt som bland annat studerar svensk försvars- och säkerhetspolitisk opinion.

– Det vi kan slå fast är att för-

troendet för försvaret ökar, nu med värdet +3 i vår opinionsbalans. Sedan senaste frågeställningen gjordes 2013 har förtroendevärdet ökat med

PÅ NY POST

Försvarsmakten placerar kommandör **Jens Nykvist** som marinchef från och med 4 maj 2016 och tills vidare, dock längst till och med 30 september 2022. Nykvist utnämns från och med 4 maj 2016 till konteramiral.

Försvarsmakten placerar konteramiral **Anders Grenstad** som Chef Veteranhelheten, FM HRC under perioden 1 juni 2016 och tills vidare, dock längst till och med 31 januari 2017.

Försvarsmakten placerar generalmajor **Berndt Grundevik** som ställföreträdande insatschef vid Högkvarteret under perioden 1 juni 2016 och tills vidare, dock längst till och med 30 november 2017.

Försvarsmakten placerar överste **Anders Callert** som Chef Förbandsproduktion PROD vid Högkvarteret från och med 1 juni 2016 och tills vidare, dock längst till och med 31 mars 2022. Callert befordras 27 maj 2016 till brigadgeneral.

Försvarsmakten placerar överste **Anna Eriksson** som

Leidningssystemchef PROD vid Högkvarteret, under perioden från och med 1 juni 2016 och tills vidare, dock längst till och med 30 september 2022. Eriksson befordras från och med 1 juni till brigadgeneral.

Regeringen förlänger **Siegfried de Jousseineau** som Försvarsmaktens generalläkare tills vidare, dock längst intill 30 september 2016.

Försvarsmakten ställer överste **Ingemar Adolfsson** till FMV förfogande för tidsbegränsad anställning som yrkesofficer tills vidare, dock längst till och med 18 maj 2017.

Försvarsmakten anställer **Kristina Bergendal** som Stf C MUST i Högkvarteret, från och med 1 maj 2016 och tills vidare, dock längst intill 30 april 2018.

Försvarsmakten placerar örlogskaptän **Stefan Östrand** som tillförordnad chef 1.ubåtsflottiljen under perioden 4 maj 2016 och tills vidare, dock längst till och med 1 oktober 2016.

Regeringskansliet har anställt överste **Björn Wollentz** som militärsak-

kunnig i Regeringskansliet från och med 1 maj 2016 och tills vidare, dock längst till och med 30 april 2019. Wollentz placeras vid Försvarsdepartementet.

Försvarsmakten placerar överste **Joakim Sellén** som Avdelningschef Försvarslast Materiel vid Högkvarteret, från och med 16 maj 2016 och tills vidare, dock längst till och med 30 september 2020.

Försvarsmakten förlänger placeringen av brigadgeneral **Stefan Andersson** som arméaktisk chef vid Högkvarterets insatsstab, från och med 1 juni 2016 och tills vidare, dock längst till och med 30 juni 2017.

Regeringskansliet har anställt överste **Anders Widuss** som militärsakkunnig i Regeringskansliet från och med 1 juni 2016 och tills vidare, dock längst till och med 30 april 2019. Widuss placeras vid Försvarsdepartementet.

Försvarsmakten ställer överste **Lenhart Axelsson** till FMV förfogande för tidsbegränsad anställning som yrkesofficer från och med 1 juni 2016 och tills vidare, dock

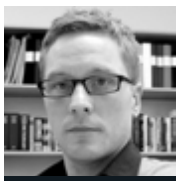

+10, säger han.

Det kan låta prima, men sett till polisens (+50) och domstolarnas (+37) värde i samma fråga så ligger Försvarmakten långt efter.

– Ni är en speciell institution och få svenskar har en personlig kontakt med er. Det är inget nytt, så var det även under långa tider när värnplikten var aktiv. Men det är första gången sedan 2002 som Försvarmakten får ett positivt värde i opinionsbalansen, säger han.

FRÅGAN OM Nato-medlemskap och alli-

Joakim Berndtsson.

ansfrihet har diskuterats flitigt i medierna de senaste åren. Det betyder inte att de tillfrågade har fått riktigt grepp om det här med Nato, alliansfrihet och neutralitet.

– I 2015 års undersökning är det 60 procent som anser att det är ett bra förslag att Sverige i fredstid för en alliansfri politik, syftande till neutralitet i krig. Samtidigt är det 38 procent av de tillfrågade som tycker att det är en bra idé att Sverige söker medlemskap i Nato, att jämföra med 31 procent året innan. Om man ser till dem som uttrycker en åsikt

i båda frågorna är andelen som förespråkar såväl Nato-medlemskap som alliansfrihet 26 procent, säger Joakim Berndtsson

En förklaring till det icke-kompatibla resultatet kan vara ett betydande mått av osäkerhet om innebörden av företeelserna ”militär alliansfrihet” och ”Nato-medlemskap”. Dock förefaller det mer sannolikt att svarspersoner förespråkar militär alliansfrihet utan att problematisera innebörden, och att alliansfriheten därför inte uppfattas som ett hinder för medlemskap i Nato.

Text Dag Enander/Info

Foto Försvarmakten och privat

längst till och med 30 september 2019. Vid tillträdet på befattningen befordras Axelsson till brigadgeneral.

Försvarmakten placerar kommandör

Bo Berg vid Högkvarteret som Avdelningschef planeringsavdelningen från och med 1 juni 2016 och tills vidare, dock längst till och med 30 september 2020.

Försvarmakten placerar överstelöjtnant **Patrick Wallberg** som stabschef vid LEDS personalavdelning vid Högkvarteret från och med 29 juni 2016 och tills vidare, dock längst till och med 30 september 2020. Vid tillträdet befordras Wallberg till överste.

Försvarmakten förlänger överste **Oscar Hull** som Chef för sektionen Förmågeinriktning, LEDS INRI vid Högkvarteret från och med 1 juni 2016 och tills vidare, dock längst till och med 31 mars 2017.

Försvarmakten placerar överste **Rikard Askstedt** vid Högkvarteret, som Avdelningschef HKV PROD GEN, från och med 2 juni 2016 och tills vidare, dock längst till och med 30 september 2019.

Försvarmakten placerar kommandörkapten **Stefan Larsson** som marinattaché i Washington, USA med sidoackreditering i Mexico från och med 1 augusti 2016 och tills vidare, dock längst till och med 31 augusti 2019. Larsson befordras till kommandör 1 maj 2016.

Försvarmakten ställer överste **Peter Öberg** till Förvarsdepartementets förfogande för placering som specialattaché i befattning som militärrådgivare vid Sveriges ständiga representation vid Förenta Nationerna i New York från och med 1 augusti 2016 och tills vidare, dock längst till och med 31 augusti 2019.

Försvarmakten placerar överste **Hans Ilis Alm** som Swedish Senior National Representative and Chairman of the Coalition, USCENCOM, under perioden 15 augusti 2016 och tills vidare, dock längst till och med 30 juni 2018.

Försvarmakten placerar överste **Peter Hederstedt** som C IR sektionen LEDS INRI vid Högkvarteret från och med 15 augusti 2016 och tills vidare, dock längst till

och med 31 juli 2018.

Försvarmakten placerar överste **Bengt Alexandersson** på PROD vid Högkvarteret med särskilda uppgifter under perioden 1 september 2016 och tills vidare, dock längst till och med 1 oktober 2017.

Försvarmakten ställer brigadgeneral **Thomas Nilsson** till Förvarsdepartementets förfogande från och med 1 september 2016 och tills vidare, dock längst till och med 31 augusti 2019. Nilsson ska under tiden som specialattaché vara fortsatt konstituerad generalmajor.

Försvarmakten placerar överste **Bo Stennabb** som sektionschef för LUA-sektionen, LEDS INRI vid Högkvarteret under perioden 1 september 2016 och tills vidare, dock längst till och med 30 september 2019.

Försvarmakten ställer överste **Claes Isoz** till C Insats förfogande för tjänstgöring som Lead Advisor (Kabul Air Advisory Group) vid NATO Air Command-Afghanistan med placering i Kabul under tiden 27 februari 2017 som längst till 17 september 2017.

PORTRÄTTET

KUNG I BAREN! Mats Gyllander
må stå bakom bardisken, men
dricker inget själv.

Text **Dag Enander/Info** Foto **Privat**

PLATTVÄNDAREN

Nu firar Mats 40 år som discjockey

” DEN FJÄRDE JUNI 1976, 17 år gammal gjorde jag min första offentliga spelning som DJ, på Discotheque Neolea på Östra stranden i Halmstad. Men det började redan i början av 1970-talet, när jag låg hemma på pojkrummet och lyssnade på Radio Luxemburg i min transistorradio. Då var det enda radiokanalen som spelade modern musik och jag lyssnade mest på deras DJ Tony Prince, som introducerade Philly Soul för mig. Med honom som förebild bestämde jag mig för att bli discjockey och började lägga alla sommarjobbspengar på singlar, bland annat genom att abonnera på direktimporterade singlar från USA. Var fjortonde dag kom tio nya singlar, som nästan ingen annan hade.

Sedan tog jag steget från Östra stranden till det hetare Tylösand, men har också spelat runt om i södra Sverige. 1977 började min karriär i flygvapnet, hemma i Halmstad men 1979 fick jag en placering på F 18 i Tullinge. Så det var med viss vanda jag packade bilen och åkte upp till Stockholm, för hur skulle jag nu kunna vara DJ?

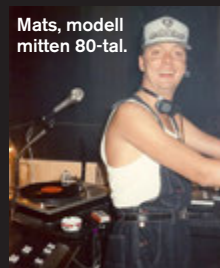
Det löste sig snabbt, jag hade en kompis som tipsade mig om ett ställe som hette Glädjehuset. Där började jag spela 1980 och gjorde så till det stängde 1995.

ALLT DET HÄR spelandet har gått utmärkt att kombinera med mitt jobb i Försvarsmakten, förutom då det varit övning. En del tycker det är en udda kombination, att vara

officer och DJ men det finns likheter: i båda rollerna jobbar jag med människor fast i olika miljöer, på veckorna har jag utbildat unga människor för att på helgerna spela musik för dem.

När jag flyttade till Uppsala 1995 blev det lite stiltje med spelandet några år, förutom fester och så. Men sedan 2011, då stället jag nu spelar på öppnade så spelar jag nästan varje helg. I dag spelar jag barmusik, det är skönt att slippa spela dansgolv. Jag spelar inte Avicii utan den bästa soulmusiken, mest gammal men också nyare.

Teknikutvecklingen under de här 40 åren är kul, från vinyl singlar och skivspelare – jag köpte mina Technics 1200:or 1982 – över mycket samlings-cd till dagens digitala musik, där allt finns i min dator. Och jag har allt kvar, alla skivor och all utrustning.”

Mats, modell mitten 80-tal.

MATS GYLLANDER

Jobbar: Informationschef LSS

Familj: Singel, tre barn

Avslutar alltid alla spelningar med: Monty Pythons "Always look on the bright side of life". Det har jag gjort sedan nångång på 1980-talet. Då går gästerna hem och ser ljusst på livet. Och man hör dem ofta vissla på den när de går hem.

Vägen *framåt*

Alla förband har en historia, en kultur.

Men hur bygger man vidare på det bästa ur historien – och vad skapar en bättre förbandskultur?

Försvarets forum besökte förbandet som kanske sitter på svaren.

Text **Dag Enander/Info** Foto **Jimmy Croona och Bezav Mahmud/ComCam**

”PLUTONS UPPGIFT ÄR STRANDSÖK OCH SPANING VID STORA HUVUDHOLMEN...”.

TRETTIOTALET SOLDATER LYSSNAR UPPMÄRKSAMT PÅ SIN LÖJTNANTS GENOMGÅNG UTE PÅ PIREN VID BERGANÄS.

SKYTTEPLUTONCHEFEN är 28 år och heter Anna Sofia Keyser.

– Jag gjorde värnplikten på P 7 för åtta år sedan. På Karlberg lärde jag känna två kadetter från kåren, som både visade och berättade att det fanns extremt motiverade kollegor på Amf 1, som jobbade i en tuff psykisk och fysisk miljö. Eftersom det var något jag letade efter, valde jag att söka hit, säger hon.

Oavsett arbetsplats – civil eller militär – så kan det vara lite ansträngande att bli en av de andra. Och många arbetsplatser och arbetsgivare uppfattas av andra på ett visst sätt.

Amfibieregementet i Berga är inget undantag.

– Eftersom jag kom från ett annat förband trodde jag det inte skulle vara helt lätt att komma in i gemenskapen, men jag välkomnades med öppna armar. I synnerhet sedan jag fick den här, säger hon och pekar på det ovala märket på högerärmen.

Där sitter amfibieutbildningstecknet. En tygbit. Men en mycket viktig och värdefull sådan.

– Det är liksom en dörröppnare här hos oss. En symbol på att du klarat av den utbildning som gör oss till amfibiesoldater. Jag ser inte det minsta snett på de kollegor som inte har den, istället försöker jag peppa

dem att träna upp sig för att klara av proven. Och det handlar inte bara om att klara av proven en gång, du måste behålla nivån för att förtjäna att bära den, säger Anna Sofia.

ALLA FÖRBAND HAR som sagts en historia.

Och Amf 1 – och föregångaren KA 1 – har en historik med ibland olika typer av övertramp.

Alltid medialt uppmärksammade, kanske inte alltid korrekt återgivet.

Men enligt skytteplutonchefen är det just historia.

– Vårt arbete med värdegrund ligger inte efter något annat förbands. Jag uppfattar att jag bedöms utifrån min prestation, inte mitt kön. Vi ses som individer av våra chefer, det är individen och dess utveckling som står i fokus för att vi ska kunna vara det högpresterande förband vi är. Sedan skiljer sig kulturen lite mellan kompanierna. Men kanske inte alltid som man tror först. Här på Skytte trodde jag det skulle vara lite hårdare och tuffare, men det är precis tvärtom. Jag upplever det som varmare här och att vi verkligen stöttar varandra, säger hon medan hon applicerar maskeringsfärg i ansiktet.

ALLA BYGGNADER PÅ BERGA HAR FORNNORDISKA NAMN. I VANHEIM – GUDARNA VANERNAS HEMVIST – HAR JENNY SVENSSON SITT TJÄNSTERUM.

OCH LIKSOM ANNA SOFIA började hon sin militära bana på ett annat förband – ”då hette det T2, nu heter det Trängregementet” – men har jobbat på Amf 1 sedan 2006.

– Att jag hamnade här var mest en slump, jag tillhörde officersskullen som inte fick jobb. Men min bakgrund inom sjukvård och logistik är lite speciell, det saknades här så hit kom jag. Visst hade jag en uppfattning om amfibierna innan dess, att alla amfibiakadetter hängde ihop och deras egensatta fysiska krav. Väl här har jag insett att det här är kollegor som tar hand om varandra.

”Vårt arbete med värdegrund ligger inte efter något annat förbands.”

” Inne från ett logement hörs någon ropa
'ÄR DET NÅGON SOM BEHÖVER HJÄLP?
JAG ÄR KLAR!'.
Då blev jag lite varm i hjärtat. ”

Trycket utifrån skapar en positiv känsla, skillnaden mellan oss och många andra är att vi har så många olika specialistkompetenser vilket gör oss presigelösa. Vi konkurrerar inte med varandra, säger löjtnanten.

Hon har varit plutonchef för flera GMU-plutoner och har ett lite speciellt men väldigt åtråvärt rekord: för två år sedan var hennes pluton hundraprocentig – inte ett enda avhopp.

att börja tänka fel tankar om att ”det här är nog inget för mig”.

– Då hoppade jag till varje gång tjänstetelefonen ringde, att någon rekryt skulle ringa och säga att de hoppat av, säger hon.

Hon har identifierat en nyckelfaktor för att få dagens rekryter att vara nöjda: ständig information om vad som ska hända när och hur under utbildningen.

– De vill hela tiden veta.

lösningen. Som hur bäst en fältmässig pissgrop fungerar för både de som står eller sitter och kissa.

– Varför ska jag bestämma hur vuxna människor ska kissa? Låt dem testa sina förslag, utvärdera och förbättra.

Och vikten av samarbete kan dagens unga redan, menar Jenny.

– Vid förra årets GMU körde vi lugnt och skönt i början, utan

”Varför ska jag bestämma hur vuxna människor ska kissa?”

– Vi avskilde en individ som inte var lämplig. I övrigt fullföljde alla utbildningen. De var tänkta som hemvärnssoldater men så många ville vara här på heltid, så ganska många av dem genomförde grundutbildning amfibie. Och en del är anställda här.

Och då var plutonen ändå långlediga i flera veckor en bit in i GMU:n. En perfekt ledighet

Och ofta kan vi berätta det. Det skapar trygghet. Och de är större individualister i dag än för 20 år sedan. Men det liksom informationsuget tror jag är en genomgående förändring i samhället, en förändring som Försvarsmakten måste förhålla sig till.

ANDRA NYCKELFAKTORER är att låta rekryterna själva hitta

att lägga på stress. Rekryterna är så stressade av sig själva av hela miljöombytet. Men vi sa att ”ni inte är klara förrän alla är klara”. Och andra dagen stod jag ute i korridoren, medan rekryterna gjorde sig i ordning för ett moment. Inne från ett logement hörs någon ropa ”ÄR DET NÅGON SOM BEHÖVER HJÄLP? JAG ÄR KLAR!”. Då blev jag lite varm i hjärtat.

HALLÅ DÄR, ÖB MICAEL BYDÉN!

Behövs det fortfarande skrivis om värdegrund i Försvarsmaktens personaltidning när året är 2016?

– Absolut, det här är viktigare än någonsin. För att vår omvärld ser ut som den gör. Vi ska försvara våra mest grundläggande värderingar som frihet, demokrati och mänskliga rättigheter. Det ställer krav på att var och en, oavsett anställningsform, är beredd att lösa de svåraste av uppgifter med detta för ögonen.

Hur viktigt är Försvarsmaktens chefer i det

här arbetet?

– Helt avgörande. Arbetet med värderingar måste börja i dig själv. Du kan aldrig vara en god ledare om du brister i din värdegrund, ledarskap och värdegrund är två sidor av samma mynt som jag ser det. Kort och gott: Ett gott ledarskap förutsätter en stark inre kompass.

Men när jag är ledig, gäller Försvarsmaktens värdegrund fortfarande?

– Arbetar du i Försvarsmakten så tillhör du den militära professionen dygnet runt, året runt.

En enda individs dåliga omdöme och handlande kan förstöra för hela Försvarsmakten och dess anseende. Den militära professionen betyder att vi är proffs på det vi gör och det gäller även vårt

uppträdande utanför tjänsten. Jag förväntar mig att min personal lever vår gemensamma värdegrund. Kränkningar är i alla former alltid helt oacceptabelt, oavsett tid på dygnet.

” Enskilda individer kan ha gjort fel, men det har inte funnits någon systematik i dåligt bemötande. Jag och mitt instruktörslag har inget behov av att kränka folk, det sköter yttre faktorer så bra.”

**"JAG VAR VAN UNDER
UPPVÄXTEN ATT MITT
EFTERNAMN ALLTID UTTALADES
LITE FEL, MED HÅRT C-LJUD".**

MEN PÅ inryckningsdagen ropade min plutonchef Kristoffer Wallin upp mitt namn. Och uttalade det rätt. "Här har man ju koll!" kände jag.

Emir Kadric lutar sig framåt i den nedsuttna Chesterfieldfåtöljen i biblioteket på Berga slott.

– Sedan var det en tuff omställning att göra värnplikten på KA 1 på Rindö 2000. Men jag gillade det, gemenskapen och det kollegiala gjorde att du klarar av så mycket mer än du först tror. Det är inte alltid kul på jobbet men kollegorna härute gör det värt, säger den Sverige-

faktorer så bra.

Vad han menar är att till exempel vädrets makter kommer göra sitt yttersta för att förolämpa rekryterna en iskallt regnig, blåsig övningsdag på Utö i november.

– Kamratskap och kåranda är avgörande för att man ska vilja jobba med det här då. Visst är de 40 000 kronorna i premie ett incitament till att fullfölja grundutbildningen, men det kommer inte hålla kvar den som börjat tvivla på det här efter några månader. Vi måste ge rekryterna inblick i vad som väntar vid slutet av regnbågen, ta med dem ut och visa dem vad de kan bli inom amfibiekåren. Min erfarenhetsbaserade pedagogik säger att morötter fungerar bäst. Grundutbildningen i många

en ständig stress att hinna med så mycket som möjligt före halv fem, vilket ofta ledde till vissa kunskapsbrister och svårigheter att förmedla en målbild.

– Nu kommer vi kunna jobba med rekryterna på rätt sätt, men samtidigt skynda långsamt. Nu ska de bara bli världens bästa soldater under sex månader. Och det kommer de bli, till exempel genom att vi kan öva dem på alla vapensystem grundligt, säger Emir Kadric.

Hans plutonchefer och instruktörer är en blandning av helt nya officerare och de mest erfarna – "för att få ut bra soldater krävs att de utbildas av de bästa instruktörerna" – och Emir betonar vikten av soldatinstruktörer.

– De är en mycket viktig länk

” Nu kommer vi kunna jobba med rekryterna på rätt sätt.”

födde kaptenen med rötterna i Bosnien.

– Mina föräldrar kom hit på 1970-talet. Vi har många poliser och militärer i släkten, så pappa visste vad jobbet innebar och var kanske inte överförtjust när jag bestämde mig för att bli officer. Men han är okej med det nu.

DEN 19 SEPTEMBER rycker 120 rekryter in på Amf1. De är de första som gör detta i det nya utbildningssystemet och Emir Kadric kommer vara deras kompanichef.

Och han eller instruktörslaget på 25 personer kommer inte stå och skrika åt nykomlingarna när de kommer.

– Du kan alltid hitta skräckhistorier från förr. Enskilda individer kan ha gjort fel, men det har inte funnits någon systematik i dåligt bemötande. Jag och mitt instruktörslag har inget behov av att kränka folk, det sköter yttre

länders försvarsmakter baseras på konceptet "bryta ned och bygga upp", till exempel i den amerikanska marinkåren. Emir Kadric menar att det kan fungera, men inte på individer som inte är under plikt.

– En del som rycker in tror att det ska vara så, kanske baserad på en felaktig bild om vilka vi är. Vi jobbar inte så, vi vill ha kvar så många som möjligt. De här individerna ska ju bli våra kollegor. Om man under grundutbildningen har avgångar på 30-40 procent måste man dra slutsatser av det och genomföra åtgärder. GMU:n är fortfarande en gemensam försvarsmaktsplattform och därför är det så viktigt att dess plan följs, oavsett var rekryten genomför sin GMU. Amfibiesoldater börjar vi skapa efter GMU:n.

Efter GMU:n var individen tidigare provanställd och arbetstidsreglerad. Det innebar

mellan officerare och rekryter, de blir ofta rekryternas närmaste förebild och visar var du som rekryt kan vara om bara några år. Och de kan prata öppnare med en soldat, med mig blir det lätt "Ja, kapten! Nej, kapten!" säger Emir Kadric med ett leende.

TCHAD, AFGHANISTAN. OCH BERGA. PEDER OHLSSON HAR LETT DE GRÖNBASKRADE AMFIBIERNA I TRE VÄRLDSDELAR OCH GJORDE VÄRNPLIKTEN I BÖRJAN AV 1980-TALET.

OCH HAN VET att det funnits en del problem på KA 1 och Amf1 under åren, men säger bestämt att den tiden är förbi.

– En del hade otur när de tänkte men det är samtidigt lätt att veta vad som är rätt med facit. I flera år har vi arbetat med förbättring, förbättring,

förbättring. Vi pratar inte om att vi gjort ett förändringsarbete, vi säger förbättringsarbete för vi har tagit det som varit bra och gjort det bättre, säger han och litar på sin magkänsla.

– Magkänslan är oerhört viktig, du måste våga lita på den när du fattar ett beslut eller handlar på ett visst sätt. Som det enda amfibieförbandet har vi ögonen på oss och därmed sätts vi under luppen lite oftare, men vi har inget att dölja. Allt vi gör som inte omfattar sekretess ska vara transparent.

Som regementschef har Peder

Ohlsson haft många och långa sittningar tillsammans med kompani- och plutonslagen som utbildar rekryter, allt för att i detalj hitta lösningen på hur både den tidigare grundutbildningen och den kommande ska bli så bra som möjligt, med så få avhopp som möjligt.

– Det är en förlust för Försvarsmakten som helhet om en rekryt hoppar av hos oss. Vi måste förstå hur dagens unga människor fungerar och spegla det. Tack vare vårt arbete med att bland annat minimera avhoppet har vi varit remiss-

instans till GU/NY och fått ett erkännande för hur vi jobbar och hanterar frågorna gällande rekryterna.

INGÅNGSLÖNERNA ÄR INTE bättre än på andra platser i Försvarsmakten, möjligen är utsikten från Berga en solig dag det som på managementsvenska kallas USP (Unique Selling Point).

Ändå fylls Amfibieregementets rekrytplatser snabbt och de tidvis tjänstgörande kompanierna är välfyllda.

Emir Kadric berättade om T-

UTBLICK: SOMALIAAFFÄREN SKAKADE OCH SKADADE KANADAS FÖRSVARSMAKT

Inom kaosforskning återfinns begreppet fjärliseffekten – en teori att en marginell påverkan på en plats i ett system kan få enorma och oförutsägbara effekter någon annanstans i systemet: till exempel hur en fjärils vingslag i Sydamerika i förlängningen kan skapa en storm i Sverige. Om detta stämmer är oklart, men kanske stämmer detta in på vad som händer i den kanadensiska försvarsmakten i mitten på 1990-talet och i synnerhet för Canadian Airborne Regiment.

Det bataljonsstora förbandet deltog i den internationella FN-insatsen i Somalia 1993. Sedan tidigare fanns rapporter på att rasism och pennalism var accepterat inom förbandet. Väl på plats i Somalia eskalerade de tendenserna. Den 4 mars 1993 sköts två påstådda somaliska plundrare ihjäl, efter att ett befäl ändrat bedömningen av "stöld"

till "sabotage", en ändring gjorde det möjligt att använda dödligt våld. De två kropparna användes sedan för medicinsk utbildning (bland annat trakeotomiundervisning), innan de överlämnades till de anhöriga.

ETT LIV, ENORMA KONSEKVENSER

På kvällen den 16 mars tillfångatogs en 16-årig pojke utanför den kanadensiska basen. Han fördes till en bunker inne på basen där en flera timmar lång tortyrliknande misshandel vidtog, innan han slutligen avled av sina skador. Minst fem kanadensiska soldater och befäl deltog i misshandeln. Minst 15, uppe emot 80 av deras kollegor såg eller hörde misshandeln.

Ingen ingrep.

De ansvariga greps och ställdes inför rätta, men på högre militär nivå försökte man tysta ned det hela. I november 1994 kunde dock de 16 foton som tagits av

I dag är värdegrundsarbete väl integrerat i Kanadas försvarsmakt.

FOTO: CANADIAN ARMED FORCES

misshandeln publiceras, vilket skapade ramaskri hos allmänheten. Både försvarsminister och flera ut den högsta militära ledningen avgick, allmänhetens förtroende för den kanadensiska försvarsmakten sjönk drastiskt liksom rekryteringssiffrorna. Det möjliggjorde också politiska beslut att dra ned på den kanadensiska försvarsbudgeten med 25 procent på bara några år. Och den 1 september 1995 upplöstes Canadian Airborne Regiment som förband

som ett direkt resultat av den förbandskultur som uppdragades.

Dessutom – och kanske viktigast av allt – skedde en total reformering av den kanadensiska försvarsmakten i allt från ledarskapsutbildningar med värdegrund som grund till ett samlande dokument, 'Duty with Honour' som kraftfullt slår fast vad den kanadensiska försvarsmakten står för och där etik och moral tydligt uttrycks som den militära professionens fundament.

Emir Kadric, Jenny Svensson och Peder Ohlsson.

soldater som tar semester från sitt vanliga, välbetalda jobb för att få komma och frysa i två veckor på Utö. Vad är hemligheten, Peder Ohlsson?

– Det goda som äldre kollegor gjort förvaltar vi varsamt. Vi

vilket skapar en speciell tillhörighet och förbandsanda som är ganska påtaglig. Men det är inte ”vi mot de andra”. En sådan förbandsanda är inte bra, för den kan dölja oegentligheter.

Amfibieregementets förbands-

är ett singelförband att jämföra med för, då det fanns fem kustartilleriregementen. Nu blir stoltheten koncentrerad till ett förband,

symbol Thorleif är en sammanhållande faktor. En annan är dess inofficiella motto ”Löser alltid uppgiften”.

– För det gör vi! Det finns en enorm vilja och ambition vid Amfibieregementet, en vilja att alltid göra sitt yttersta och prestera långt över förväntan. Ett exempel på det är plutoncheferna, de gör ett mycket viktigt och stort arbete. Jag har ett enormt stort förtroende för all min personal, som chef lägger man riktlinjerna och slutmålet. Men vägen för att nå dit gör vi alla tillsammans. ◀

DEN MILITÄRA PROFESSIONEN GÄLLER ALLA I FÖRSVARSMAKTEN

Vikten av värdegrund vet inte bara Amfibieregementets utan hela Försvarsmaktens medarbetare. Den är dock bara en del i vår militära profession, en del av arbetet med framtidsbilden FM2025.

Att du, oavsett om du är anställd i eller har ett avtal med Försvarsmakten har lite andra krav på dig än de flesta andra svenska medborgare är givet: en tydlig sådan sak är att du är krigsplacerad, medan en kanske lite mer otydlig del är vad det står för – där den militära professionen ska stödja oss och förtydliga vårt uppdrag i vilka vi ska vara när vi agerar.

– Den gäller alla i Försvarsmakten, oavsett anställningsform. Och inte bara dem, utan också Hemvärnet och frivilligorganisationerna. Kärnan i professionen är den väpnade striden, alltså

vår totala förmåga till väpnad strid och inte enskilda stridsmoment. Den väpnade striden är den yttersta konsekvensen av vårt kollektiva handland, men att professionen gäller här och nu samt i alla konfliktnivåer, säger Ola Barvér på Ledningsstabens inriktningsavdelning.

Han och kollegorna Anders Claréus på Ledningsstabens personalavdelning och Håkan B Larsson på Ledningsstabens inriktningsavdelning har under en längre tid fram Försvarsmaktens syn på vår militära profession.

– Den viktigaste resursen för att Försvarsmaktens ska kunna lösa sina uppgifter är dess personal. Då krävs en sammanhållen idé om vilka vi är och ska vara, i det mandat som är givet oss. Var och en av oss har någon koppling till den väpnade striden, direkt eller indirekt. Det kräver en unik expertis, ansvar och en väl utvecklad värdegrund hos varje individ,

säger Anders Claréus.

PROFESSIONENS SJÄL ÄR VÄRDEGRUNDEN

– Och det gäller alla personalkategorier. Alla uppgifter ska lösas. Vi är olika individer och har olika uppgifter, men alla behövs för att det här ska fungera, säger Håkan B Larsson.

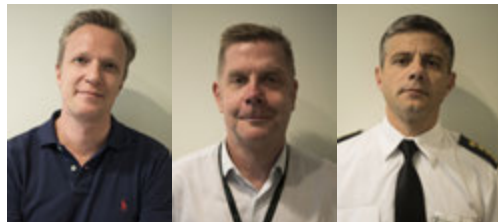
Han poängterar att värdegrunden är den militära professionens själ, något som ska finnas med långt bortom diskussioner vid kaffeautomaten.

– Värdegrunden påverkar allt vi gör, från agerandet i strid till vardagliga rutinarbetsuppgifter. Uppdraget som vi har kräver ett djupt moraliskt

ställningstagande och ett etiskt övervägande i varje situation. Du ska som medarbetare i Försvarsmakten ha en lite bättre kalibrerad etisk kompass än den vanlige medborgaren, säger Håkan B Larsson.

Han, Anders och Ola betonar hur viktigt det är att Försvarsmaktens personal förstår att det här arbetet är en del i ett kollektivt utövande i lösandet av Försvarsmaktens uppgifter.

– Om vi ska få ut önskad operativ effekt måste alla förstå helheten och vikten av bidra med sin expertis, oavsett om du arbetar med Försvarsmaktens kärn-, stödande eller specialkuskaper, säger de.

Håkan B Larsson, Anders Claréus och Ola Barvér.

"DET DIGITALA STRIDSFÄLTET ÄR EN REALITET"

Därför vill Försvarsmakten ha **aktiv cyberförmåga**

Text Dag Enander/Info Illustration Kim Petersen

Överbelastningsattackerna på svenska webbplatser är ett av flera exempel på att det digitala slagfältet är verklighet. **Gunnar Karlson**, chef för Must är inte speciellt förvånad. "Här ser vi ett stort intresse för Försvarsmakten. Ett militärt angrepp på Sverige innebär också cyberangrepp", säger han.

DATAATTACKER, IT-ANGREPP, cyberkrigföring – det finns många olika begrepp för i stort sett samma sak, menar chefen för den militära underrättelse- och säkerhetstjänsten.

– Den digitala arenan är ett komplement till de traditionella arenorna och bästa effekt fås om cyberattacker kombineras med mer konventionella metoder, säger Gunnar Karlson.

Han är bekymrad över hur sårbart vårt samhälle kan vara, när de grundläggande samhällsfunktionerna fallerar: När bankernas datasystem går ned och ingen kan handla på sitt kort. När civilflygets ledning slås ut och tusentals passagerare blir strandsatta. Eller om elkraftförsörjningen slås ut, de stora matkedjornas leveranssystem kraschar och liknande händelser som så kallade ”preppers” förberett sig på. Allt det är saker som det svenska samhället kan utsättas för.

– Samhällets digitalisering har många fördelar men den ökar vår sårbarhet. Försvarsmakten är bra på att skydda sig men det är inte alltid samhället i övrigt. I dag är det ett faktum att det sker cyberattacker mot Sverige. Vårt samhälle och våra samhällsfunktioner utsätts för angrepp. Dock är det näst intill omöjligt att säga varifrån angreppen kommer, det är lätt att dölja

Gunnar Karlson.

sina digitala angreppsvägar. Eventuella slutsatser om vem som angriper dras bäst genom att se på vad och vilka funktioner som angrips.

OFFENSIVT UPPDRAG

DEN ENSAMME HACKERN som sänker stora datasystem finns fortfarande i mångas sinnebild, liksom olika former av hackernätverk. Men det finns en förmågegräns för vad ensamvargar och icke-statliga organisationer klarar av.

– De kan absolut orsaka skada av typen överbelastningsattacker, men vid mer komplexa och allvarliga attacker krävs det förmågor som bara en stat kan ha. Och länder är mycket tysta om vilken förmåga de besitter på området, säger Gunnar Karlson.

Han menar att Försvarsmakten genom sitt IT-försvarsförband och den organisation som finns för IT-drift och förvaltning har ett robust skydd,

– Men en offensiv förmåga skulle tillföra nya möjligheter. Vi skulle kunna tillfoga en

speciella kompetenser, kanske kategorier av medarbetare som vi inte är så vana att rekrytera, säger Gunnar Karlson.

Många medarbetare på Must är redan i dag hemliga, men kring de individer som arbetar med IT-skydd råder och kommer att råda en mycket stark sekretess och säkerhet. Därför ger Gunnar inga svar kring var och vilka medarbetare som i dag arbetar med de här uppgifterna.

ÖVNING GER FÄRDIGHET

PRECIS SOM ALLA förband måste ett offensivt cyberförband öva. Problemet är dock att om de övar skarpt så kan de skada just de samhällsfunktioner de och deras kollegor är satta att skydda.

– Om vi ska ha en offensiv cyberförmåga måste vi ha ett digitalt skjutfält där ingen eller inget kommer till skada, men mycket kunskap går också att skaffa sig genom att ha en bra defensiv förmåga.

Uppdraget att skaffa en offensiv cyberförmåga ska

” Vi skulle kunna tillfoga en angripare skada om Sverige blir angripet.”

angripare skada om Sverige blir angripet. Regeringen har gett Försvarsmakten uppdraget att utvärdera hur en sådan förmåga skulle se ut. Vilka typer av mål det skulle kunna handla om är alldeles för tidigt att säga, men vi tittar på ett brett spektrum. I första hand handlar det om att studera hur vi kan använda befintlig kompetens offensivt, det är inte aktuellt att utöka organisationen. Men i framtiden kan det dock behövas nya medarbetare med

redovisas för regeringen nästa år. Då avgörs också hur arbetet ska tas vidare.

Kan det inte uppfattas som provocerande av andra länder om Försvarsmakten skaffar sig en offensiv cyberförmåga?

– Det är fortfarande bara vid fallet att Sverige blir angripet som offensiva motåtgärder kan bli aktuella. Allt måste ske inom folkrättens ramar, liksom vid användandet av andra vapensystem, säger Gunnar Karlson. ◀

STÄNDIGT INSATTA

Hemma. Och utomlands. Ofta i flera världsdelar samtidigt. Nationella underrättelseenheten, NUE är alltid insatta. Och här arbetar Line.

Text & foto Dag Enander/Info

EN GRÅKALL APRILDAG PÅ LIVGARDETS SKJUTBANA.

ETT PAR PERSONER övar olika skjutmoment, om och om igen tills att gruppen känner sig nöjda. En av dem är Line, en yngre officer som jobbar på den militära underrättelse- och säkerhetstjänsten Must och dess kanske okända krigsförband NUE.

– Jag hörde talas om NUE via mina studiekamrater, som berättade om enheten. Sedan när jag såg på Försvarsmaktens webbplats att de sökte personal skickade jag in en ansökan.

Line på Livgardets skjutbana.

Själva funktionen fanns visste jag sedan tidigare men inte i det här konceptet, säger hon medan hon fyller på magasinen.

För den som jobbar på NUE är insatt och det ofta: all personal tjänstgör regelbundet utomlands. NUE finns där Sverige har eller planerar att ha internationella insatser, så det är till en sådan plats Line är på väg.

Någon månad senare är hon på plats och får frågan - via en ekande telefonlinje - om vad det bästa med att jobba på NUE är.

- Det är att du jobbar skarpt.

Våra uppgifter är ständigt skarpa och högaktuella. Sedan har jag väldigt bra kollegor, både här på plats och hemma i Sverige. Det är ett varierande jobb, framförallt under insats. Då handlar det mycket om problemlösning, vilket är utmanande på ett bra sätt, säger hon.

Personalen på NUE är en blandning av militär och civil personal, alla med stor kompetensbredd. Alla medarbetare tränas omsorgsfullt i såväl soldatfärdigheter som underrättsrelaterade förmågor.

Den huvudsakliga uppgiften

är hela tiden att stödja svenska beslutsfattare - militära och politiska - inför och under en internationell insats. Förbandet är fullt operativa sedan 2011. Och antalet medarbetare är sekretessbelagt, liksom dess detaljerade arbetsmetoder.

Finns det då något som är mindre bra med att jobba på NUE? Line drar på svaret.

- Man ska vara medveten om att det ingår i tjänsten att regelbundet åka på insats utomlands. Men det var ett aktivt val jag gjorde när jag sökte till NUE, säger hon. ◀

”Våra uppgifter är ständigt skarpa och högaktuella.”

Hittar du hylsan?

"HÄR VET DU ATT DU GÖR SKILLNAD"

Foto Försvarsmakten

Inhämtning av information, som sedan analyseras och paketeras till rätt mottagare – ena dagen en kontingentchef, nästa dag försvarsministern.
– Vi söker mogna, självständiga, kreativa personer med utvecklad analytisk förmåga, säger Pär Dahlbom, chef för NUE.

BAKGRUNDEN TILL NUE började i Bosnien på 1990-talet, där alla länders underrättelsetjänster smög runt i syfte att skaffa sig information för den egna insatsen. Efterhand växte ett system fram där underrättelsetjänsterna började samarbeta på fältet. Snart var deras närvaro en naturlig del i de internationella staberna. I Natos insatser benämndes detta ofta som NIC, National Intelligence Cells – en framskjuten underrättelseenhet som på olika sätt samarbetar med andra länder.

Men trots samarbete och trots att Pär Dahlbom och hans kollega Joakim Paasikivi har ett välutvecklat och brett internationellt nätverk av kontakter, så poängterar de att "all intelligence is national" när det kommer till dela med sig av de guldkorn

Pär Dahlbom och Joakim Paasikivi.

man nosat upp.

– I den här verksamheten finns det inga vänner. Det finns bara gemensamma intressen, säger Pär Dahlbom.

– Det är ett pokerspel, men det går inte att bluffa. Förtroendet är allt och social kompetens är ytterst viktigt, säger Joakim Paasikivi.

KONTINUITET SKAPAR FÖRDELAR

FRÅN BOSNIEN VIA KOSOVO och genom hela insatsen i Afghanistan, så rekryterades föregångarna till det som nu är NUE till de nämnda NIC:arna.

Problemet var att de som jobbade sex månader på en NIC

ofta sedan återgick till vanlig verksamhet – varvid upparbetad kunskap ”gick upp i rök”.

– Ett mer stående förband blev lösningen och det blev grunden till NUE. I dag höjer vi hela tiden vår kunskapsbank genom att mixa arbetet hemma med insatsarbete. Det gör också att våra analytiker har en bättre helhetssyn än många andra länders motsvarigheter, säger Pär Dahlbom.

EN VIKTIG KUGGE I ETT STÖRRE UNDERRÄTTELSESYSTEM

TROTS ATT GODA soldategen-skaper är ett måste för medarbetare på NUE, är deras uppgift långt från till exempel specialförbandens. NUE är en viktig kugge i Must:s underrättelse-system, som hela tiden strävar

efter att identifiera och fylla de kunskapsluckor som finns.

– Vi jobbar öppet, inte dolt. Och vi skiljer noga mellan passiv och aktiv personbaserad inhämtning. Vår egen inhämtning sker i huvudsak genom samverkan med kontakter och partners, säger Pär Dahlbom.

– Visst finns vi på fältet men det vi huvudsakligen arbetar med är bearbetning och analys. Vi är duktiga på det. Visst är det svårare för oss än för de stora aktörerna att till exempel etablera oss i ett afrikanskt land men vi lär oss snabbt och kan snabbt göra goda analyser av den information som inhämtas, säger Joakim Paasikivi.

– Utöver information vi inhämtar har vi också tillgång till annat underlag som vi använder

i vår analys, säger Pär Dahlbom.

GÄRNA HJÄRNA

DEN INFORMATIONEN SOM behövs inhämtas, bearbetas och analyseras av ett team med både civil och militär kompetens samt en militär chef. En viktig del av teamet är dess underrättelseassistent, den som ska hitta guldkornen som analytikerna sedan kan arbeta vidare med.

Så hur hittar NUE nya medarbetare – och var?

– Akademikerna är ganska lätt att hitta men de måste utbildas i soldatfärdigheter. När det gäller de med militär bakgrund så måste vi bredda upp spektrumet för de vi söker, det behöver inte vara jägare eller underrättelsemänniskor som söker sig hit. Det bästa är om man kan

” Visst finns vi på fältet men det vi huvudsakligen arbetar med är bearbetning och analys.”

På plats utomlands.

Samtal med svensk ambassadör.

” Det finns ingen typisk medarbetare på NUE. Styrkan är spännvidden. ”

vara lika delar soldat, analytiker och inhämtare, säger Pär.

– Det finns ingen typisk medarbetare på NUE. Styrkan är spännvidden, från civilmilitär, man-kvinna, ung-äldre. Möjligen är den sammanhållande faktorn ett skarpt sinne hos de som jobbar hos oss, säger Joakim.

SISTA PUSSELBITEN FINNS PÅ PLATS

MED NÄSTAN HELA världen som tänkbart arbetsområde kan man tycka att det borde kräva svåråtkomlig speciallistkunskap om ett nytt land där NUE ska verka. Så är inte fallet.

– Oavsett insatsområde tar det några månader för oss att läsa in oss på ett område eller ett land. Mycket information kan hämtas från öppna källor, det är de där sista pusselbitarna som bara kan fås på plats. Vår metod är landsberoende. Här är personliga kvaliteter hos våra medarbetare mycket viktigare än lokalkännedom i början, säger Pär Dahlbom.

UNIK ARBETSPLATS

EN AV FÖRBANDETS kännetecken, att medarbetarna regelbun-

det tjänstgör utomlands kan vara en lockande och attraktiv faktor. I långa loppet är det dock en utmaning att förhindra insatsströthet, menar Joakim Paasikivi.

– Efter tre till fem år kan det vara dags att gå vidare, antingen inom Must eller till en stabsfunktion på NUE eller tillbaka till hemförbandet, säger han.

– Men det kanske mest stimulerande med att arbeta här att du får tillgång att arbeta med information som ingen annan har tillgång till, i miljöer som ingen annan finns i. Våra medarbetare kan ena dagen inhämta information i något afrikanskt land för att några dagar senare hålla en dragning på UD. Det är då du verkligen vet att du gör skillnad, avslutar Pär Dahlbom. ◀

NUE är flitiga gäster på Jakobsgatan 9.

”VI MÅSTE LEVERERA ANVÄNDARVÄNLIGARE SYSTEM”

Möt en självkritisk kryptochef

Text *Dag Enander/Info*

Att ha koll på krypteringen inom Försvarsmakten är deras jobb. Men Pia Gruvö, chef för Musts krypto- och IT-säkerhetsavdelning vill ha smidigare system.

– Annars är risken stor att Försvarsmaktens medarbetare inte använder systemen, säger hon.

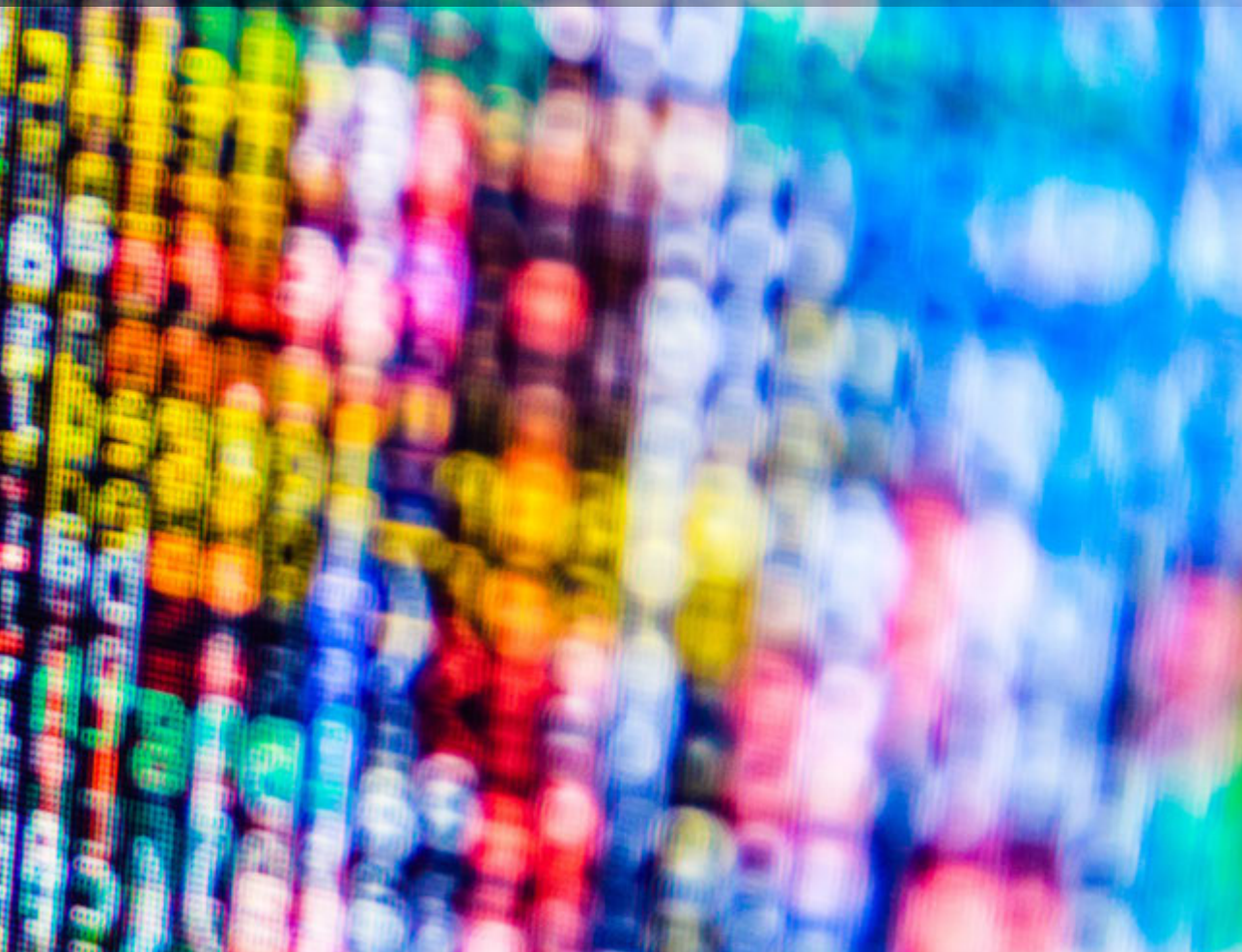
MYCKET AV INFORMATION och kommunikation inom Försvarsmakten måste skyddas, vilket bäst görs om den är krypterad. Men trots att kryptoteknik förändrats och förbättrats över tid och i dag är ytterst digital, så är det fortfarande mycket svårt att skapa ett helt säkert krypto.

– Det finns så kallad en gångskrypto, baserad på äkta slump. Men det är ganska opraktiskt. De krypteringssystem som finns i dag i Försvarsmakten håller mycket hög säkerhet, problemet är snarast att de är för krångliga och finns i för få exemplar. Vi måste ta fram användarvänligare system, som

de befintliga fasta kryptotelefonerna, säger Pia Gruvö.

Hon menar att det vanligaste felet som medarbetarna inom Försvarsmakten gör när det gäller den här typen av säkerhet är att man inte använder de system som finns – eller glömmet bort att låsa in kryptonycklarna.

– Tyvärr händer det allt för ofta att man glömmet att låsa sitt säkerhetsskåp, som bland annat innehåller kryptonycklar. Och det känns som om det alltid sker på en fredagseftermiddag. Här tittar vi på modernare lösningar än papperskryptonycklar, säger Pia Gruvö.

FLER MEDARBETARE, BÄTTRE LEVERANS

MED EN BAKGRUND som matematiker – ”en inte helt ovanlig bakgrund här på avdelningen” – började hon för 28 år sedan jobba som kryptolog, först på Försvarets Radioanstalt, FRA för att senare byta till den militära under rättelse- och säkerhetstjänsten, Must. Sedan 2007 är hon chef för dess krypto- och IT-säkerhetsavdelning.

– Här arbetar hårdvaru- och källkodsexperter, kryptologer,

civilingenjörer och en rad andra kompetenser. Vår utmaning just nu är att fylla våra vakanser, hade vi fler medarbetare skulle vi kunna leverera bättre. Nya medarbetare hittas ofta hos andra myndigheter, tidigare konsulter och ibland direkt från universiteten, säger Pia Gruvö.

Pia Gruvö.

Och hon har två konkreta råd till Försvarmaktens medarbetare när det gäller att bli lite bättre på signalskydd och säkerhet.

– Förstör kryptonycklar så snart de

slutat att gälla. Och använd en paperstugg. En godkänd paperstugg.

Det andra rådet kan tyckas vara så elementärt att det inte borde skrivas, men Pia poängterar att det händer: att medarbetare inte tänker på var de pratar hemligheter.

– En användare klagade en gång på att dennes kryptombiltelefon såg så annorlunda ut, så att alla tittade på denne när användaren stod och pratade i den på ett kafé. Inte så bra ställe att prata hemligheter på. Jag skulle föreslå mitt ute på Gärdet i stället, säger Pia Gruvö. ◀

VETERAN

EN DAG FÖR HJÄLTAR

För första gången deltog statsministern på veterandagen.

Den 29 maj firades veterandagen vid Sjöhistoriska museet på Djurgården i Stockholm. På plats fanns bland andra kung Carl XVI Gustaf, ÖB Micael Bydén och försvarsminister Peter Hultqvist. Och för första gången deltog dessutom Sveriges statsminister Stefan Löfven och talmannen Urban Ahlin.

NÄR DET PÅ eftermiddagen var dags för veterandagsceremoni inledde talmannen Urban Ahlin genom att framföra djup respekt och tacksamhet till de kvinnor och män som tjänstgör utomlands i fredens och demokratins tjänst. Han påminde om att det är riksdagen som fattar beslut om att skicka svensk personal på väpnade insatser utomlands, och att veteranerna förtjänar erkänsla för sina insatser från både riksdagen och samhället.

Statsminister Stefan Löfven tog sedan vid och betonade att även de anhöriga – de som gjort slitet därhemma – förtjänar respekt och tacksamhet från

Sverige som nation. Han fortsatte med att nämna de otroliga förmågor som många veteraner skaffat sig genom sina upplevelser, men talade också om dem som fick betala det högsta priset, de som aldrig kom hem igen:

– Vi minns er, vi saknar er, ni finns kvar, sa statsministern.

OLLE OTROLIGT HEDRAD

ÖVERBEFÄLHAVARE Micael Bydén hade tidigare på dagen deltagit i en annan ceremoni vid minnesstenen ”Norges tack”. Stenen är ett tack för att Sverige och den svenska befolkningen hjälpte Norge under andra världskriget då de var ockuperade. Stenen ligger vid Folke Bernadottes väg, som går längs med Djurgårdsbrunnsviken. Vid veterandagsceremonin talade han om sina egna erfarenheter från utlandsinsats. Han mindes hur det var att tjänstgöra långt bort från sin familj och hur saknaden kunde vara extra stor vid exempelvis födelsedagar eller som denna dag – mors dag. Och även ÖB ville förstås hedra dagens huvudpersoner –

veteranerna.

– I dag minns och hedrar vi dem som tvingats betala det yttersta priset för sina insatser för demokratin. De som inte längre finns med oss. Vi hedrar dem som fysiskt eller psykiskt skadats och vi hedrar alla dem som kommit hem oskadda, sa ÖB Micael Bydén.

Kungen la under veterandagsceremonin en krans vid veteranmonumentet Restare som han själv invigde på veterandagen 2013. Han tilldelade sedan fyra veteraner Försvarsmaktens medalj för sårad i strid i silver. En av medaljörerna var Olle Wärnick, som fick medalj för de skador han fick under strid i Gaza 1967.

– Det här är fantastiskt, otroligt hedrande. För bara några år sedan hade jag inte en tanke på att jag skulle kunna få sådan erkänsla, men det har hänt mycket inom veteranstödet sedan dess. Veterandagen är viktig för de som har varit ute och för de som ska ut, sa han. ◀

Text *Lena Parkvall/Info* Foto *Joel Thungren/ComCam*

Snart blir din arbetsdator ännu säkrare. Om du gör rätt.

I HÖST BLIR FÖRSVARSMAKTEN CYBERSÄKRARE

Till hösten kommer nya funktioner i din arbetsdator – FM AP- och du kan exempelvis hantera handlingar upp till hemlig/restricted, tack vare intensivt arbete från program Cybersäkerhet. Men de nya funktionerna ställer också högre krav på din säkerhetsmedvetenhet.

SEDAN NÅGRA VECKOR tillbaka finns en ny utbildning på emilia. Utbildningen är obligatorisk för alla som har tillgång till en FM AP. Den tar mellan en och tre timmar att genomföra beroende på dina förkunskaper, och avslutas med ett test som måste genomföras med godkänt resultat. Du hittar den på emilia under ”FM Lärportal”.

När din dator kan innehålla hemlig information blir den också mer stöldbärlig och

intressant för yttre angrepp. Därför införs också nya regler i samband med att de nya funktionerna skickas ut i din arbetsdator. Din dator ska märkas med en sekretessmarkering. Sådana etiketter skickas ut till alla organisationsenheter. Du måste antingen skaffa lås till din kontorsdörr, eller se till att din dator är fastlåst när du lämnar rummet, för att minska stöldrisken. Stationära datorer kan låsas fast med låsvajer, bärbara datorer bör antingen låsas in i skåp/hurts eller i säkerhetslåda. Den som är IT-ansvarig på din organisationsenhet vet mer och kan också se till att du får rätt utrustning för detta. Du lär dig mer om hur du ska göra och vad som gäller via utbildningen på emilia.

I SAMBAND MED de nya funktionerna i datorn följer

också striktare regler om vilken kringutrustning – exempelvis tangentbord och mus - som får användas i anslutning till din dator. Några exempel:

- › Utrustning som ansluts till FM AP ska alltid vara tilldelad av Försvarsmakten.
- › Kameror, mobiltelefoner och annan utrustning avsedd för avbildning, samt utrustning för ljudupptagning, som mikrofoner och diktafoner, får inte anslutas, även om du fått dem av Försvarsmakten.
- › Trådlös utrustning, som mus och tangentbord får inte användas.

Om du är osäker på om din utrustning är godkänd, eller om du har behov av att byta ut något, vänd dig till IT-ansvarig på din organisationsenhet. ◀

Text **Lena Parkvall/Info**

Foto **Shutterstock**

FUNGERANDE FÖRSVARSLOGISTIK AVGÖR

Rimligt genomförbar inom realistisk tidsram – det är målet med den lösning beträffande materiel- och logistikförsörjning som läggs i december.

I SAMBAND MED att en ny försvarspolitisk inriktning antogs i juni förra året, startade regeringen flera utredningar. En av dem berör materiel- och logistikförsörjning till Försvarsmakten och här är Ingemar Wahlberg tillsammans med sina kollegor Katarina Johansson, Ellen Rova samt Robert Ihrfors ansvariga för att ta fram ett förslag hur den ska anpassas till de nya förutsättningarna. Utredningen började sitt arbete den 1 september 2015 och den ska redovisas senast den 15 december 2016.

Den försämrade omvärldsutvecklingen ställer krav på att den militära förmågan ökar och regeringen vill se en materiel- och logistikförsörjning som är bättre anpassad till att stödja krigsförbanden vid olika beredskaphöjningar, vid höjd beredskap och mobilisering än dagens. Målet för utredningen är att föreslå en lösning som möter regeringens krav på ökad operativ förmåga, att logistiktjänsterna organiseras så de kan styras och följas upp av Försvarsmakten, men även att föreslå verksamhetsmässig och finansiell styrning inom materiel- och logistikområdet. Utredaren granskar även ansvarsförhållandet mellan regeringen, Försvarsmakten och FMV.

ÖVERRASKANDE KOMPLEXT

UNDER DE SENASTE månaderna har utredaren med sitt team läst in sig på område för att skapa en bild inom området. De har också besökt ett antal förband och intervjuat cirka femtio be-

Ellen, Ingemar och Katarina.

fattningshavare på olika nivåer inom både Försvarsmakten och FMV.

Ingemar Wahlberg framhåller att försvarslagistiken i dag är oerhört komplex och att det varit svårt verkligen förstå begreppsapparaten inom området.

– En sak kan ha många begrepp, det gör det förvirrande inte bara för utredningen har vi märkt, säger han.

Hur många som kommer att påverkas eller märka av en förändring återstår att se.

– Vi undersöker vad som är angeläget och möjligt att genomförbara både rättsligt, ekonomiskt och organisatoriskt,

säger Ingemar Wahlberg.

Ingemar Wahlberg betonar att försvarslagistiken måste ligga steget före och göra det möjligt att aktivera och mobilisera krigsförbanden. Det är så självklart att försvarslagistiken ska fungera och många tänker inte på hur mycket arbete som ligger bakom vid mobilisering, då måste hela den kedjan fungera – kanske under snabba och våldsamma förlopp - för att skapa den operativa förmågan för förbanden.

I december läggs utredarens förslag fram. Därefter väntar remissförfarande och slutligen regerings- och riksdagsbeslut, förhoppningsvis under 2017.

– För mig är det viktigt att ta fram en rimligt genomförbar lösning inom realistisk tidsram med nuvarande försvarspolitiska inriktning och regeringens direktiv som grund, säger Ingemar Wahlberg. ◀

Text **Charlotta Ridderstråle**

Foto **Privat**

Vad SMHI gör vet de flesta svenskar, men färre Försvarsmaktsanställda vet nog vad METOCC både gör och betyder.

– Vi tillför något till Försvarsmaktens verksamhet genom att till exempel inte bara veta när, var och hur länge det kommer regna utan också hur det kan påverka militära operationer, säger Anna Siverstig, chef på Försvarsmaktens meteorologiska och oceanografiska centrum.

VÄDER VIND OCH VÅGOR

DE HAR KOLL PÅ ALLT MELLAN YTTRE RYMDEN OCH HAVETS BOTTEN

Text Dag Enander/Info Foto Shutterstock

INGEN KAN PÅVERKA det, alla är beroende av det - och vi älskar att prata om det. Men vädret är också en faktor vid all militär verksamhet, oavsett om den sker i luften, till sjöss eller på land. Därför finns Försvarmaktens väderenhet METOCC, ett krigsförband med ett femtiotal medarbetare placerat i Enköping.

Och här finns alltid en meteorolog i tjänst, dygnet runt och året runt. Allt för att kunna ge resten av Försvarmakten bästa tänkbara väderinformation.

– Att bara veta att det är molnigt räcker inte för en pilot. Vi ser till att han eller hon får veta på vilken höjd molnen finns, av vilken typ de är, siktförhållanden och mycket mer. Som vilken ljusnivå det är på natten, säger Anna Siverstig.

Att den informationen är viktig blev tydligt för personalen i Afghanistan, eftersom deras bildförstärkare först inte tycktes fungera. Förklaringen var dock den att det var mycket mörkare i den afghanska natten än vad man var van vid, det vill säga att nordeuropeiska förhållanden har en del artificiellt ljus.

VIKTIGT VÄDER

ATT VÄDRET OCH DESS effekter är viktigt för marina operationer är också ganska självklart: att de allierade valde den 6 juni 1944 som Dagen D för invasionen av Normandie berodde nästan uteslutande på lämpliga väder- och tidvattenförhållanden.

– Vi kan också ge prognoser på det som sker under vattenytan, till exempel den skiktbildning som utvecklas mellan olika vattenlager i Östersjön.

Även markoperationer påverkas av vädret, som den på-

gående insatsen i Mali. Att där veta hur och när sandstormar utvecklas kan vara avgörande för underrättelseförbandets arbete. Och det finns en hel del likheter mellan vädertjänst och underrättelsearbete, menar Anna Siverstig.

– I båda fallen handlar det om inhämtning av information, analys och att ta fram ett underlag. Och ibland kan våra kompetenser samarbeta, som under ME 02 i Adenviken.

Då kom den medföljande meteorologen och en underrättelseofficer på att man genom att samköra historiska väderrapporter om våghöjd, vind och liknande faktorer med historisk data kring fartygskapningsförsök, så kunde de skapa sannolikhetsnivåer för när och var pirater kunde tänkas operera de närmaste dagarna.

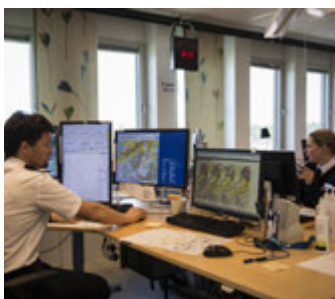
– Då är våra datasystem avgörande, för det är de som räknar ut våra prognoser. En

prognos för de närmaste 24 timmarna kan vi göra mycket detaljerad, en prognos i upp till fem dygn har bra sannolikhet. För några år sedan hade vi samma korrekthet för en tredygnsprognos, så vi blir bättre och bättre i vår prognostisering.

Så, då är frågan given: Hur blir vädret i sommar?

– Det blir soligt. Garanterat. Någonstans, säger Anna Siverstig. ◀

” ATT BARA VETA ATT DET ÄR MOLNIGT RÄCKER INTE FÖR EN PILOT. ”

Arbetet på METOCC sker dygnet runt, året runt. Och här är Anna Siverstig chef.

FAKTA: SVENSKA VÄDERREKORD

HÄR VAR DET HETT!

De högsta temperaturerna som uppmätts i Sverige är 38°C, dels i Målilla i juni 1947, dels i Ultuna i juli 1933. Och just Målilla i östra Småland är känt för att ofta vara varmest i Sverige.

HÄR VAR DET BLÖTT!

Under ett dygn – den 28 juli 1997 – kom det 198 millimeter nederbörd i Fagerheden, som ligger mellan Piteå och

Långträsk. Tänk då på att tidningen du håller är 170 millimeter bred, så ser du syndafloden framför dig...

HÄR VAR DET SOLIGAST!

Få saker är så känsliga som Solligan, som presenterats i SVT:s Rapport sedan 1990. Förklaringen? Alla vet ju att det är mest sol hos dem – fråga bara Karlstad, Visby eller Luleå... Men vinnaren förra

året är faktiskt Karlskrona, mätt under perioden 19 juni till och med 6 augusti. Grattis Marinbasen, Tredje sjöstridsflottiljen och Sjöstridskolan. Och Första Ubåtsflottiljen, om de inte är i undervattensläge.

... OCH HUR BLIR VÄDRET PÅ MIDSOMMAR DÅ?

Matjessillen och jordgubbarna är framdukade, midsommarstången rest.

Men vädret då? Årets kanske mest traditionsfyllda dag är notoriskt opålitlig när det kommer till det väder som önskas. Förklaringen är den kalluft som i början av juni fortfarande finns kvar över Norra Ishavet och Grönland. Den kan strömma söderut och skapa den där oönskade svenska klassiska midsommaren. Regnskurar är inte ovanligt på en av årets längsta da-

gar. Här är tipset att hålla sig till kusterna, där det i allmänhet är större chans till uppehåll. Så låt oss alla hålla tummarna för att det blir en repris på 1970 års midsommar: då var det varmt och skönt i nästan hela landet. 17 år senare, 1987 var det precis tvärtom – dygns-högsta temperatur i Stockholm var 11° och på sina platser i Norrlands inland var det nollgradigt.

EN PIGG NITTIOÅRING

DET BÖRJADE DEN 1 JULI 1926 MED FYRA
FLYGKÅRER, EN FLYGSKOLA OCH EN FLYGSTAB.
NU FYLLER FLYGVAPNET 90 ÅR.

Text **Dag Enander/Info**

Foto **Flygvapenmuseum** samt **Søren Augustesen**

SOM DEN FÖRSTE flygatchén i London såg Carl Florman i början av 1920-talet med viss avundsjuka på det engelska flygvapnet RAF, som skapats 1918. Vid den här tiden var nämligen det svenska försvarets flygande förmågor inordnade under armén och marinen – någon egen vapengren fanns ännu inte.

Väl tillbaka i Sverige 1923 började han sitt lobbyarbete för ett självständigt flygvapen, något som till slut lyckades när riksdagen den 2 juni 1925 beslutade att ett sådant skulle inrättas.

Den 1 juli 1926 invigdes så – till den då imponerande kostnaden sex miljoner kronor – fyra flygkårer, en flygskola, två centralverkstäder och en flygstab.

STOLT FLYGVAPENCHEF

SAMMA DATUM, den första juli kommer därför en minnesceremoni hållas vid Karlaplan, vid det så kallade Flygarmonumentet – med musikkår, fanborg och självklart, formationsöverflygning.

Att Mats Helgesson är stolt

över flygvapnet går inte att ta miste om.

– Här är det viktigt att poängtera att flygvapnet är dess personal. Även om vår utrustning är bra, så är det medarbetarna jag är mest stolt över. Det är lätt att fokusera på vår mest synliga verksamhet, det vill säga den flygande men alla andra delar är minst lika viktiga. Ett bra exempel är vår luftbevakningsfunktion, som oavbrutet bevakat Sverige och det omgivande luftrummet sedan 1950-talet.

Och det är en flygvapenchef som gillar sin arbetsgivare.

– Framtiden är mycket ljus för flygvapnet. Omvärldsläget gör att våra tjänster verkligen är behövda och vi är alltid igång. Själv började jag i flygvapnet för mer än trettio år sedan och det har alltid varit kul att gå till jobbet, säger Mats Helgesson. ◀

VÄNSTER: Flygvapenchefen Mats Helgesson. HÖGER: Flygvapnets förste tillskyndare, Carl Florman.

J35 DRAKEN. Byggs i två versioner, för jakt och spaning. Första prototypen flög 1955, sista flygningen skedde 1998. Byggs med så kallad deltavinge, vilket gav goda flygegenskaper i hög hastighet men också stor risk för så kallad superstall vid hög anfallsvinkel. Imponerande maxhöjd på 20 000 meter och en stighastighet på 10 500 meter i minuten – det vill säga 175 meter i sekunden! 644 flygplan byggdes och Draken exporterades till Danmark, Finland och Österrike. På bilden syns två jaktmodeller från F 13 i Norrköping.

J29 TUNNAN. Flygplanet med det karaktäristiska utseendet som var minst lika bra som samtida modeller som amerikanska F-86 Sabre eller ryska MiG-15. I tjänst mellan 1951 till 1972. Världsrekordhållare på 1 000 kilometers bana liksom beprövad i krig: totalt nio flygplan tjänstgjorde i FN-insatsen i Kongo på 1950-talet. Ingen exportsuccé trots flera försök från Saab – dock köpte Österrike 30 stycken begagnade.

TP84 HERCULES. En gång var de åtta, nu är de sex – flygvapnets långlivade transportflygplan som flugits sedan 1965, längre än något annat europeiskt land. "Herkan" lastar knappt 20 ton och kan ta knappt 100 passagerare.

J21. Byggdes i attack- och jaktversioner. Bara sex år i tjänst, i slutet av 1940-talet och början av 1950-talet men gjorde ändå ett avtryck i historien: propellerns placering gjorde att flygplanet utrustades med de första katapultstolarna. 298 flygplan användes av flygvapnet.

AJS 37 VIGGEN. Arbetet med Viggen började redan 1952, tre år före Drakens premiärflygning. Dock dröjde det till 1967 innan första prototypflygningen, alltså året innan den här bilden tas på det tredje prototypflygplanet. Byggdes i fyra olika versioner för uppgifterna attack-, jakt-, spanings- och skolflygplan. Kunde landa på mycket kort landningsbana: 500 meter var vad som krävdes. Gjorde sin sista flygning den 25 november 2005 på F21. 329 exemplar byggdes, men lyckades aldrig exporteras.

SK 16 HARVARD. Skolflygplanet som delar namn med det prestigefyllda universitetet. Köptes in billigt efter andra världskriget, sammanlagt ett 100-tal flygplan hittade hit och fanns i flygvapnets tjänst till 1972.

J8 GLADIATOR. Operativt i ursprungslandet England 1937, i Sverige utrustades flygvapnets första jaktflottilj F 8 i Barkarby med detta biplan. 12 plan användes av den svenska frivilligflottiljen F 19 under finska vinterkriget, då med skidor på landningställena. De 55 levererade planen var dock omoderna redan vid leverans och utvecklades 1947.

J28 VAMPIRE. Ett exceptionellt mångsidigt flygplan som totalt i världen byggdes i över 4 000 exemplar, varav en fjärdedel på licens. Svenska flygvapnet köpte in totalt knappt 450 flygplan.

UPPDATERAD GRIPEN MED MS20

Nya vapen, sambandsfunktioner, radarfunktioner och diverse förbättringar i gränssnittet mellan piloten och flygplanet – det är innehållet i senaste uppdateringen Materielsystem 20 för Jas 39-systemet – Den innebär ett rejält kapacitetslyft för flygvapnet och blir därmed strategiskt viktig för hela Försvarsmakten och försvaret av Sverige, säger insatschef Jan Thörnqvist.

Utvändigt ser planet likadant ut, men under skalet är mycket förändrat. En hel del mjukvara har förändrats i flygplanet, bland annat har stridsledningslänken – Länk 16 – fått utökad funktionalitet och snabbare datahantering mellan flygplanet, ledningscentralen och andra stridsflygplan.

– En annan nyhet är GCAS, Ground Collision Avoidance system, som enkelt förklarar är en slags

autopilot som tar över styrsystemet och ser till att planet inte störtar till marken om piloten av någon anledning förlorar kontrollen, säger Karl Sunder, ställföreträdande divisionschef på 212:e stridsflygdivisionen vid F21 i Luleå.

Skyddet mot CBRN; kemiska, biologiska, radiologiska och nukleära hot, har också stärkts. Piloten är nu skyddad vid flygning i kontaminerat område, samtidigt som det blir möjligt för markpersonal att effektivt sanera flygplanet efter landning. Spaningsförmågan är också förbättrad med en uppdaterad spaningskapsel som ger infraröda bilder, som dessutom kan visas direkt i cockpit.

BÄTTRE BEVÄPNING

Två helt nya vapensystem har tillförts. Ett är den nya radarjaktroboten Meteor som kan nå mål på långa avstånd, mer än 100 kilometer bort. Genom att samverka med olika

sensorer på Jas 39 Gripen kan roboten avlossas långt innan fiendens flygplan kan fyra av sina robotar. Att kunna nå motståndaren med vapen innan denna kan göra detsamma kallas förstaskotts-förmåga och ger möjlighet att trycka tillbaka fiendligt flyg för att till exempel förhindra attacker mot Sverige. Jaktroboten Meteor har utvecklats i ett samarbete mellan Sverige, Italien, Spanien, Tyskland, Frankrike och Storbritannien.

– Våra svenska Gripenplan är de första att bli operativa med denna jaktrobot. Första provskjut-

ningen av Meteor skedde också från ett Gripen, säger Karl Sunder.

Den uppgraderade versionen av Gripen utrustas även med den GPS-styrda bomben GBU-39 Small Diameter Bomb (SDB), som är ett precisionsvapen för markmål som flygplanet släpper från ett stort avstånd. Vapnet laddas med data från flygplanet före fällningen och styr sedan själv mot målet. Gripen kan beväpnas med upp till 16 stycken.

*Text Johan Lundgren/
Info*

GRIPEN E

Den 18 maj premiärvisades den första modellen av Gripen E, med beräknad första flygning innan årets slut. Den nya versionen är planerad att finnas i Försvarsmaktens tjänst inom några år.

Längd: 15,2 meter

Vingbredd: 8,6 meter

Vikt, tom: 8 ton

Vikt, full: 16,5 ton

Kortaste startsträcka: 500 meter

Kortaste landningssträcka:

600 meter

Topp hastighet,

havsnivå: >1400 km/h

Topp hastighet, höghöjd: Mach 2

Maximal höjd: 16000 meter

FOTO SAAB

Joakim, John och Mikael, tre förvaltare som genomgått högre specialistofficersutbildning.

STIGFINNARE I FLERBEFÄLSLAND

Den första högre specialistofficersutbildningen ger föregångspersoner med framtidstro.

– Det har varit personligt utvecklande, roligt, men framförallt har vi tillsammans lyft varandra till en högre nivå, säger Joakim Hiertner från Helikopterflottiljen.

Den första högre specialistofficersutbildningen, HSOU är i mål, en 23 veckor lång kurs i Militärhögskolan Halmstads

regi. Enligt deltagarna själva har den träffat förvånansvärt rätt. Under en avslutande synthesfältövning på ”öjn” i maj, där försvaret av Gotland står i fokus summeras intrycken.

– Den här övningen är ett jättebra exempel där utmaningen att försvara Gotland kräver en gemensam lösning med engagemang ur alla stridskrafter. Det passar oss väldigt bra på HSOU eftersom vi representerar olika kompetensområden och förband. Kunskapsöverspridningen sker med automa-

tik, säger Joakim Hiertner från Helikopterflottiljen.

SPECIALISTOFFICER I HJÄRTAT

DE STORA STRATEGISKA penseldragen övergår snabbt i initierade diskussioner om taktiska och stridstekniska möjligheter oavsett om vi står i någon av Gotlands hamnar, på en möjlig landstigningsstrand eller ett luftlandsättningsfält. Stämningen är seriös, men ändå avslappnad. Det är ett gäng med stor professionserfarenhet, och fötterna fast förankrade

på jorden eller fartygsdäcket, som valt att omgäldna från löjtnant till fanjunkare för att det känns naturligt, liksom att gå HSOU.

– Jag vill vara trogen det nya flerbefälssystemet och visa vägen för yngre kollegor genom att bli en av de första högre specialistofficerna med riktig förvaltarutbildning. Jag har nog alltid känt mig som en specialistofficer, närheten till förbandet och truppen har alltid varit min drivkraft, säger Mikael Lundsten, kompanikvartermästare på I 19.

Ett krav för att bli antagen till HSOU och att bli utnämnd till förvaltare vid examen är att individen har en OR 8-befattning eller är planerad mot en sådan. För Mikael har förutsättningarna ändrats under utbildningen då Försvarsmakten infört en ny organisation. Den tilltänkta OR 8-raden finns inte längre, men Mikael tar det hela med norrländsk ro.

– Jag tycker att organisationen ska vara konsekvent och vara trogen sitt beslut om utnämning. Det kommer att ordna sig för mig på sikt, säger han.

John Andersson är däremot

tillbaka som bataljonsförvaltare på Amf1 i samma OR 8-befattning som före HSOU.

– När jag tillträdde var det ett rejält kravunderskridande – jag gick på nolltid från plutons- till bataljonsnivån. Nu är jag betydligt bättre rustad för jobbet med en helt annan förståelse för helheten, roller och ansvarsfördelning på både högre och lägre nivå, säger han.

ATT FÅ MEN OCKSÅ GE TILLBAKA

VAD SOM HAR upplevts som mest givande under utbildningen är förstås individuellt beroende på personlig kompetens och befattning.

– Att få delta i CJSE som en del av utbildningen, i mitt fall på ”jointnivån”, var mycket berikande. Vi specialistofficerare sitter på stor kunskap inom vårt specialområde och måste förstå högre chefs beslutsprocess så att vi vet var och när vi kan göra mest nytta för att chefen ska kunna fatta bästa möjliga beslut, säger Joakim Hiertner.

– För mig var kursen ”Indirekt ledarskap” en riktig ögonöppnare. Så fort du lämnar gruppchefsnivån leder du via andra som ska föra dina budskap vidare så att organi-

sationen kan verka i din anda, säger John.

Alla tre är överens om att HSOU har motsvarat eller överträffat förväntningarna och att utbildningen behövs.

– Utbildningen har självklart varit jättebra för oss personligen. Det är också viktigt att vi nu tar vårt ansvar genom att konstruktivt bidra till att den här utbildningen blir så bra som möjligt för framtidens förvaltare som går den ”rätta” vägen via SOU, säger Mikael Lundsten.

Det är uppenbart att det är en bit kvar innan flerbefälssystemet har satt sig. Förbanden har kommit olika långt i implementeringen och har också delvis valt olika vägar.

– Min känsla är att flerbefälssystemet får växa fram lite av sig självt. Det behöver inte alls vara fel om vi fortsätter att utveckla strukturen underifrån. Jag tror att det här kan bli riktigt bra, riktigt bra, säger John Andersson. <

Text och foto **Charlotte Pettersson/HMSH**

Platsen för slutövningen var det strategiskt viktiga Gotland

EN NATURLIG PARTNER

Vårens stora samövning med Finland SWEFINEX hölls i slutet av maj, med uppdraget att skydda handels- och civila fartyg från fingerade hot.

Så hur gick det då?

– Vi siktar mot stjärnorna och hoppas förstås att vi kommer en bra bit på vägen, säger Ewa Skoog-Haslum som har det yttersta ansvaret för SFNTG, Swedish Finnish Naval Task Group under övningen.

ETT 15-TAL FARTYG från Sverige och Finland tillsammans med helikopter och flyg deltog i övningen, där omkring 600 svenska och cirka 250 finländska sjömän tränade på att skydda handelssjöfarten genom att säkra hamnar och farleder, jaga ubåt och utöva ytstrid.

– Det kan låta enkelt att skydda sjöfarten mot yttre hot, men vi vet aldrig vad ”motståndarna” hittar på utan måste hela tiden vara beredda, säger Ewa

Skoog-Haslum.

Staben som ledde fartyg och flyg under övningen var sammansatt av ungefär lika många svenska som finländska officerare. Patrik Lillqvist från den finska marinen var stabschef.

– Att öva tillsammans med Sverige är ett naturligt samarbete sedan många år tillbaka. När det gäller SFNTG turas vi om för att så många som möjligt ska få chansen att öva och i år var det Sveriges tur att leda den, säger han. ◀

Text och foto *Michaela Linge/SSS*

OVAN: Ewa Skoog-Haslum och Patrik Lillqvist
NEDAN: Bästa överblicken gavs från helikopter.

SENT I SEPTEMBER

20 år sedan sist – men i september nästa år kommer samtliga stridskrafter och fler än 16 000 kvinnor och män övas i att möta ett överraskande angrepp mot Sverige.

– Aurora 17 kommer öka både Försvarsmaktens förmåga och den samlade totalförsvarsförmågan, säger övningsledaren Bengt Andersson.

DET SKA BLI något alldeles extra, det märks på generalmajor Bengt Andersson när han berättar om nästa års försvarsmaktsgemensamma övning.

– Nästa vecka ska vi åka ut med helikopter och reka potentiella övningsplatser i Mälardalen, på Gotland och i Göteborgsområdet, allt för att hitta de bästa tänkbara platserna för övningen. En gång i tiden var vi väldigt bra på den här typen av synkroniserade, samövade insatser av stridskrafterna och med start med Aurora 17 så ska vi bli det igen, säger Bengt Andersson.

För att bygga ett starkare försvar och öka den samlade förmågan att möta ett angrepp mot

AURORA 17

Sverige kommer bland annat gemensamma operationer mellan armé-, marin- och flygstridskrafter att övas.

Dessutom hoppas övningsledaren på att övningen ska bjuda på en större civilförsvarsövningsdel.

– Det korrekta namnet på ett sådant moment är 'Stridens konsekvenser', där vi förhoppningsvis får möjlighet att öva sjukvårdstransporter med civilflyg, omfattande prioritering av såväl skadad militär personal som civilister och upprövning av ett stridsområde. Totalt kommer ett 30-tal myndigheter vara involverade i Aurora 17, nu senast blev det klart att Riksgälden ska vara med.

Att statens finansförvaltningsmyndighet ska vara med kan vid första anblicken te sig märkligt, men Bengt Andersson förklarar.

– I ett skymningsläge kommer deras och landets förmåga att lösa hur den svenska allmänheten kommer åt sina pengar vara ack så viktiga, säger han.

UTLÄNDSKA UNIFORMER 21 RIKETS ANDRA STAD!

ÖVNINGEN, som huvudsakligen äger rum i september 2017 kommer också vara det första testet av värdlandsavtalet och dess innebörd.

– Nu följer vi upp det politiska beslutet av samförståndsavtalet med Nato om värdlandsstöd, vilket mest kommer märkas i Göteborgsområdet. Här kommer vi öva att ta emot stöd från andra länder och att säkra Göteborgs hamn. Till sammans bygger vi då både säkerhet och ökar den svenska operativa

förmågan. Just nu planerar vi för att norska logistikförband kommer delta här, precis som flera finska förband liksom amerikanska marinkårsförband, säger Bengt Andersson.

Även i de andra huvudsakliga övningsområdena – Gotland och Mälardalen – kommer med största sannolikhet utländska soldater öva sida vid sida med svenska förband: som övningsledare har Bengt Andersson fått rätt att både förhandla och sluta avtal kring vilka utländska förband som ska delta och var.

– Amerikanerna har visat stort intresse för att till exempel öva basering på Gotland. Ön har självklar militärstrategisk betydelse och ibland sägs det att den som behärskar Gotland också behärskar Östersjön. Jag anser inte att det är ett helt korrekt synsätt, däremot kan man från Gotland hindra andra från att behärska Östersjön. Den som är först på Sveriges största ö har ett stort övertag, det kommer krävas kraft för att ta ett intaget Gotland, säger Bengt Andersson.

Men det är inte bara i övningsområdena som svensk och utländsk trupp kommer synas: även i övriga Sverige kommer Försvarsmakten vara ytterst synlig, bland annat genom transporter från Boden, Skåne

och Halmstad till övningsområdena.

MOTSTÅNDARE: MODERNT MARININFANTERI

SCENARIOT FÖR AURORA 17 är spikat: en fiktiv motståndare anfaller överraskande vårt land, utan att för den sakens skull ha Sverige som huvudobjekt.

– Det är en modern motståndare med den senaste utrustningen som

våra soldater och sjömän kommer att möta. Och där kommer åter den amerikanska marinkåren in, för det är ett alternativ att de tillsammans med svenska förband

kan komma att utgöra B-styrka under övningen, säger Bengt Andersson.

Redan nu har vissa röster höjts kring att de olika stridskrafterna inte kommer öva samtidigt, på samma ställe. Men det är ett feltänk, menar övningsledaren.

– Det viktiga är att det är samordnade och synkroniserade insatser, som leds av Försvarsmaktens insatschef. Det innebär inte alltid att de är samtidiga eller på samma geografiska plats. Aurora 17 blir ett utmärkt tillfälle att visa den svenska allmänheten, omvärlden och inte minst oss själva att vi klarar den här typen av övning. För det är jag helt övertygad om att vi kommer göra, avslutar Bengt Andersson. ◀

Text **Dag Enander/Info**

Foto **Försvarsmakten**

Bengt Andersson.

”AMERIKANARNA HAR VISAT STORT INTRESSE FÖR ATT ÖVA PÅ GOTLAND.”

UNITED STATES MARINE CORPS

Grundade: 10 november
1775.

Storlek: 182 000 aktiva
soldater, 39 000 i reserven.

Flygplan: cirka 1000
stycken.

Fartyg: 30-tal amfibiefartyg.

Stridsvagnar: cirka 400
stycken.

Huvudsakliga uppgifter:
tagande eller försvarande
av framskjutna marina baser
och andra markoperationer
i syfte att stödja marina
operationer; framtagande
av taktik, teknik och
materiel vid landstigningar
i samarbete med Air Force
och Army; andra liknande
uppdrag som presidenten
anvisar.

GOD MORGON, SKÖVDE!

En tidig lördagmorgon i maj och Skövdes invånare vaknar upp till mullret av dieselmotorer när över tusen soldater rör sig genom staden. Efter några mindre stridskontakter inne i centrala staden, så bryter striderna ut på allvar på garnisonsområdet. Övningen Våreld 16 är i sin avslutningsfas.

DRYGT I 500 PERSONER från elva förband har under en veckas tid övat i Skövdeområ-

det. Ramarna för övningen är ett militärt anfall mot Sverige. Såväl anfall som försvar och fördröjningsstrid övas. Syftet med Våreld är att, med markförband, öva vår förmåga att försvara Sverige. För 2:a brigaden, vars förband är de som, till stor del, ingår i övningen, är Våreld en viktig övning på vägen mot försvarsmaktsövningen Aurora 17.

– Övningen Våreld utgör ett viktigt steg i utvecklingen av andra brigaden. Övningen ger oss möjligheten att samöva flera av brigadens funktioner och

förband och bygga det system av system som brigaden består av säger Stefan Sandborg, chef för andra brigaden.

FI KOMMER FRÅN GOTLAND

FÖR FÖRSTA GÅNGEN i övnings-sammanhang är också personal från den artonde stridsgruppen på Gotland med. De övas under Våreld 16 i det som är kärnverksamheten i deras befattning och chefen för stridsgruppen, Stefan Pettersson, leder motståndarsidan.

– Att ta detta tillfälle i akt och

Skövdeborna är sedan länge vana vid ljudet av stridsvagnar.

få träna på det vi är avsedda för är mycket viktigt. All träning är bra träning och det man tränar på blir man bra på! Jag ser det även som ett ypperligt tillfälle att under lite enklare former få en chans att samla stabsmedlemmarna första gången under fältmässiga förhållanden. Detta blir vår debut och jag hoppas vi kommer att stöta på många situationer som vi ska lösa tillsammans inom förbandet, säger Stefan Pettersson.

Huvuddelen av stridsgruppens personal är i full färd med att rekryteras. De första soldaterna påbörjar sin grundutbildning på Skaraborgs regemente i höst. När förbandet är färdigutbildat kommer det flyttas över till Gotland där de ska vara färdiga att lösa uppgifter från och med 2018.

Skaraborgs regemente har planeringsansvaret för den årligt återkommande regionala övningen.

VIKTIGT VISA VAD VI GÖR

ATT PLANERA IN ett moment i centrala Skövde var viktigt för övningsledningen.

– Dels är det viktigt för oss att öva i den här sortens miljö. Den infrastrukturen går inte riktigt att kopiera i våra anläggningar för strid i bebyggelse. Dels är våra övningar också ett sätt att visa vad vi gör och hur vi gör det för det övriga samhället. Det är minst lika viktigt för oss som själva övningen eftersom vi är en del av det samhället, säger Mattias Brehag, biträdande övningsledare.

Från och med nästa år kommer övningen att vara med i verksamhetsuppdraget ut till förbanden. I år, som tidigare år, så har andra förband varit inbjudna men det varit upp till förbanden själva om de vill och kan vara med.

– Därför är det oerhört positivt att så många förband kan medverka i Våreld. Det är viktigt att samöva Försvarmaktens krigsförband så att vi höjer krigföringsförmågan och verkar tillsammans, säger Fredrik Ståhlberg, chef för Skaraborgs regemente och övningsledare för Våreld. ◀

Text och foto **Joakim Elovsson/P4**

SVERIGE I SKYMNINGSLÄGE

Handgranater inkastade på en flyktingförläggning. Raketattacker mot kärnkraftverket i Oskarshamn. Och bombblindgångare mitt i Eksjö.

Som väl är handlar det om en övning, men under SWEDEC EOD Exercise måste totalförsvarets alla delar jobba tillsammans.

FÖR TREDJE GÅNGEN genomfördes i mitten på maj SEE,

SWEDEC EOD Exercise i norra Småland med det övergripande syftet att träna den nationella förmågan att kunna eliminera explosiva hot. Övningens scenario är fiktivt men momenten utspelar sig hela tiden i realistiska miljöer. Ett exempel är flyktingförläggningen där bråk uppstått, kanske av etniska orsaker. När räddningstjänsten kommer till platsen möts de utanför av skadade, chockade figuranter som inte

är det minsta medgörliga. Väl inne i byggnaden finns ännu fler skadade - men också två gevärsgrenader, varav den ena detonerar under evakueringsarbetet: Och plötsligt är också en EOD-operatör skadad.

TÅLIGARE TOTALFÖRSVAR

SWEDEC ÄR ARRANGÖR AV ÖVNINGEN, där en rad förband från olika delar av Försvarsmakten deltar. Dessutom finns Myndigheten för samhällsskydd och

beredskap (MSB), räddningstjänsten, ambulanspersonal och andra funktioner med – allt för att stärka totalförsvaret.

– Förhoppningen är att övningen fungerar som en katalysator för att bygga nätverk och utbyta kunskap. På så sätt kommer utvecklingen inom hela totalförsvaret främjas, säger Fredrik Zetterberg, chef på SWEDEC.

Detsamma önskar brandmästaren Björn Malmgren.

– Vi här på Räddningstjänsten i Eksjö får genom övningen bättre kunskap om de här frågorna än våra kollegor runt om i landet. Än så länge finns det inget bra sätt att överföra

den kunskapen, vilket måste göras, i synnerhet till orter där Försvarsmakten finns, säger han.

VILKEN FREKVENST?

EFTER ÖVNINGEN ÅTERGICK dess 150 deltagare till den mer vardagliga verksamheten. Då startades också ett utvärderingsarbete, allt för att framtida övningar ska kunna bli ännu bättre. En sådan sak är kommunikationen: alla använder olika radiofrekvenser och det tänkta gemensamma radiosystemet Rakel fungerar inte helt smärtfritt i övningsläge.

Redan nu tycker dock till exempel räddningstjänsten och

ambulansen att det är givande att samöva med Försvarsmakten.

– Ni i Försvarsmakten är bra på organisera komplexa moment, säger ambulanssjuksköterskan Mikael Strandner från Nässjö.

– Efter att ha sett hur Försvarsmakten arbetar står det klart att vi kan bli bättre på vår riskmedvetenhet. Vi vill ju hjälpa dem som är skadade så snabbt som möjligt och utsätter oss själva kanske därmed för risker, säger Björn Malmgren. <

Text **Sandra Ekman/SWEDEC & Dag Enander/Info** Foto **Sandra Ekman/SWEDEC**

Samverkan mellan militär och civil kompetens stod i fokus på SEE 16.

TILL SIST FRAMÅT MARSCH!

Christer Marsch,
på marsch.

Marsch, Skytt och Viggen. Ord man ofta stöter på i olika sammanhang i Försvarsmakten.

Men det är också efternamn till Christer, Marcus och Kent.

CHRISTER MARSCH, Marcus Skytt och Kent Wiggen Karlsson är alla tre vad de heter. Christer Marsch arbetar numera på högkvarterets Joint Operations Centre med titeln JOC Director, Marcus Skytt är avdelningschef på Totalförsvarets ammunition- och minröjningscentrum, SWEDEC, och Kent Wiggen Karlsson arbetar på Norrbottens flygflottilj, F 21, med övningsplanering.

Alla tre berättar att de ofta fått kommentarer och alla har de hört skämt som dragits på deras namns bekostnad.

Men det är något man får räkna med tycker Marcus Skytt. Som kadett hade han ett befäl som efter en dag på skjutbanan beslutade för att döpa om honom.

– Med den här träffbilden får du inte längre heta Skytt så härmed döper jag om dig till Laddare, sa befälet till mig, berättar Marcus och skrattar.

Marcus fick sedermera tillbaka namnet Skytt, men först när han gjort skäl för det alltså.

Christer Marsch har däremot inte fått så många kommentarer för sitt namn. Däremot har han fått höra att många tror att namnet är taget.

– Namnet kommer efter min farfar som ändrade stavningen från tidigare Mars, men han var ju ingen försvarsvän direkt så

Marcus Skytt, en gång omdöpt till Laddare.

jag tror inte att han hade någon tanke på just den kopplingen då, säger Christer Marsch.

I sammanhanget kan det nämnas att även namnet Mars har en krigisk koppling – det var nämligen namnet på romarnas krigsgud.

EN VIGGEN I FÖRSVARSMAKTENS TJÄNST

APTONYM KALLAS DET när namnet har en koppling till personens yrke. Ordet aptonym kanske är nytt men inte fenomenet. I många länder har det historiskt funnits en tradition att heta sitt yrke som till exempel Schumacher (skomakare) eller Tailor (skräddare). Men i Sverige gjorde traditionen istället att vi tog sonnamn som Andersson eller Larsson. Det resulterade i att antalet särskiljande

namn var något begränsat och i den svenska krigsmakten började man på 1600-talet istället att tilldela soldaterna nya namn för att hålla isär dem.

Det fanns flera typer av soldatnamn. Det kunde vara adjektiv som uttryckte en egenskap som ansågs fördelaktig för en soldat såsom Rask, Munter, Frisk eller substantiv med militäranknytning såsom Dolk, Lantz, Svärd och det fanns även namn med naturanknytning såsom Björk, Berg eller Grahn och de flesta soldatnamnen lever kvar än idag som släkt- eller familjenamn.

Men det är inte namnet som har styrt yrkesvalet för Kent Wiggen Karlsson.

– Anställningen i Försvarsmakten hade jag redan när jag träffade min dåvarande fru, som hette Wiggen i efternamn.

Kent Wiggen, byter inte namn till Gripen.

I början var det ju många som kommenterade det såklart, men efter att flygmaskinen Wiggen byttes ut mot JAS 39 Gripen har kommentarerna minskat.

Det finns bara en aktiv Wiggen kvar i Försvarsmakten skulle man kunna säga. Men att byta namn är inget som flugit i honom.

– Nej, jag är ju Wiggen för alla som känner mig. Namnet är en del av min identitet, det skrotar jag aldrig. <

Text *Therese Fagerstedt/Info Foto*
Sandra Ekman/SWEDE och Louise Levin/F21

ANDRA
FÖRSVARSMAKTSKOLLEGOR MED
APTONYMEFTERNAMN
Dolk, Eld, Flygare, Fält, Granat,
Harnesk, Jägare, Kanon, Klinga,
Krutrök, Mineur, Pistol, Revelj,
Rustad, Sjöman, Sköld, Svärd, Strid
och Träff.

LEDIG MED FAMILJEN, INTE EFTER ÖVNING

DET ÄR MED stor förvåning jag tagit del av generallöjtnant Anders Silwers förklaringar till varför Försvarsmaktsledningen önskar omförhandla ingångna avtal rörande lönetillägg, arbetstid och resor. Silwer anger att nu gällande avtal är otidsenliga och att det övergripande motivet till de föreslagna förändringarna eller försämringarna, sett ur ett arbetstagarperspektiv, är att Försvarsmakten saknar pengar och måste försöka ragga stålar på alla möjliga sätt till inköp av personlig utrustning, ha råd att nyanställa, till övningsverksamheten och därmed leverera operativ förmåga.

Ett annat tungt motiv enligt Silwer är att Försvarsmakten

önskar stärka tillgängligheten på sin personal över tid. I allt detta ska tydligen soldaterna, främst officerarna om jag tolkar Anders Silwer rätt, bidra till att så kan ske genom att lojalt avtala bort lönetillägg, förmåner och andra ingångna avtal i nuvarande form.

ANDERS SILWER REFERERAR I artikeln i Försvarets forum till soldater som Silwer personligen känner, vilka påstods sakna sina officerare som, underförstått, var borta från förbandet på ledighet alldeles för ofta. Silwer menar i samma artikel att eftersom officerarna sällan tar ut sina ledigheter i anslutning till övningslut, tyder detta på att behovet av vila för-

modligen inte är speciellt stort.

Märkligt uttalande minst sagt. Det har möjligtvis inte föresvävat Silwer att det kan ha naturliga orsaker som vård och efterarbete eller att ledigheten försöker matchas mot familjemedlemmarnas ledigheter då längre och ofta förekommande frånvaro kan behöva kompenseras med närvaro i familjen, då förutsättningarna för detta är de rätta?

Övningsdygnets konstruktion med kompensationsledighet är väl i högsta grad rimlig då nivån 16 timmar utgör norm för arbetsinsatsen per dygn.

Jerker Andersson/P7

SVAR DIREKT

INSÄNDAREN VÄNDER SIG TILL produktionschef Anders Silwer utifrån den intervju som Försvarets forum gjorde i förra numret. Frågan om avtalsöversynen handlar emellertid inte om Anders Silwers personliga åsikter utan är uttryck för hela försvarsmaktsledningens uppfattning.

Syftet med kompensationsledighet efter övningar är att ge möjlighet till återhämtning för den enskilde medarbetaren. Därför bör den om möjligt förläggas i nära anslutning till

övningen, vilket är ett chefsansvar att planera in.

De av våra kollegor som gör nationella insatser måste ges samma möjlighet till återhämtning. Så är det inte i dag, och det vill både försvarsmaktsledningen och de fackliga organisationerna ändra på.

HÄR ÄR JUST knäckfrågan i den pågående avtalsöversynen: Hur ska vi fördela om en del värden – i tid och pengar – från övningsdygn till nationella insatser? Samtidigt behöver den totala volymen av kompensa-

tionsledighet över året minska. Det är nödvändigt när vi nu bygger ett starkare försvar, där nyckeln ligger i krigsförbandens tillgänglighet.

Om vi lyckas få ned den totala volymen av kompensationsledighet skulle det möjliggöra mer ersättning i pengar för övningar och nationella insatser. Hur resultatet blir är en förhandlingsfråga. Att tillföra ytterligare medel i form av pengar och/eller kompensationsledighet är inte en framkomlig väg, när vi nu ska öka den militära förmågan.

Insatschef Jan Thörnqvist

HUR SER JAG UT?

De kläder vi använder i vårt civila liv påverkar hur vi uppfattas, hur vi uppfattas påverkar hur vi blir bemötta och hur vi bemöts påverkar en del av vårt personliga marknadsföringsvärde.

Och detta oberoende av situation.

Om vi skulle välja att applicera dessa tankar i vår yrkesroll som soldat, sjöman eller som officer, kan uniformens bärande då påverka vår attraktionskraft vilket i förlängningen också påverkar vår rekrytering?

DE SIGNALER VI sänder ut styr hur människor uppfattar oss. Vi sänder dagligen ut signaler genom det kroppspråk vi använder, hur vi pratar och hur vi ser ut. Det tar allt från 5-25 sekunder att skapa ett första intryck, även fast vi inte ens har hunnit börja prata med varandra. Att lyckas som försäljare handlar om att lågsiktigt bygga ett förtroende och en långvarig relation till kunden. Det kanske inte är en slump att så många återkommer till samma bilhandlare när det är dags för att köpa ny bil eller till samma butik när garderoben behöver piffas upp och kompletteras. Det räcker inte i dag med att vara duktig på det man gör i sin profession, man måste även signalera det via sina yttre attribut.

Har ni tänkt på vilken omsorg och energi andra typer av organisationer lägger ner för att skapa ett starkt förtroende? Vi ser oftast inte arbetet bakom men hur skulle vi till exempel uppfatta och uppleva förtroendet för den polisinspektör som

Fredrik Stéen vill påtala vikten om hur vi väljer att se ut.

stoppar oss i en trafikkontroll om uniformen är ovärdad, båtmössan är sliten, smutsig och taktiskt stukad och händerna är i respektive byxficka. Kanske ställer man sig då frågan, "är det där verkligen en riktig polis?". Det svenska samhället ser Försvarsmakten som en helhet och inte som ett enskilt förband eller grupp.

SÅ SKA VI lyckas att stärka vår attraktionskraft som i sin tur genererar en stärkt rekrytering behövs vi som anställda reflektera över vår ansvarsdel i den processen. Hur blir jag en god ambassadör? Vad kan jag göra för att se till att leden fylls på med nya duktiga medarbetare?

Ta fältmössan som ett exempel på ett yttre attribut. I dag är det svårt att hitta en fältmössa som de facto är hel och ren. De flesta har haft sin fältmössa i benfickan sedan första dagen man ryckte in till sin grundutbildning. Den har aldrig tvättats eller bytts på serviceförrådet – ju smutsigare och mer stukad desto bättre är parollen. Vart sitter stoltheten där och vem försöker man efterlikna?

Så frågan vi kanske borde ställas oss som enskilda uniformsbeklädda medarbetare innan vi går utanför dörren i det publika rummet borde då vara: Hur ser jag ut? ◀

Fredrik Stéen, rekryteringsbefäl/K3

KRÖNIKA

SUBKULTURER KAN VARA EN STYRKA

UNDER MER ÄN fem års tid har jag forskat kring militärt ledarskap, från tyska och amerikanska ubåtschefer under andra världskriget via bland annat två israeliska pansarbrigader 1973, till de första av våra svenska BA-missioner i Bosnien på 1990-talet.

Det jag funnit visade att inom varje militär organisation finns en mångfald av olika lokala kulturer. Att se det som arméns, flygvapnets och

även inom ett förband kan det mycket väl finnas skillnader.

Det min forskning visar är att subkulturer kan vara antingen en oerhört kraftfull tillgång – eller en allvarlig risk.

Det var en subkultur som gjorde det möjligt för israeliska 7:e och 188:e brigaderna att strida trots 90-procentiga förluster 1973. Men det var också en subkultur som fick amerikanska soldater

”Ammunitionröjplutonen jag tillhörde hade inte mycket gemensamt med pansarvärnsrobotplutonen.”

marinens kulturer är alltför förenklande. Bara inom exempelvis armén finns en mängd olika förbandstyper med diverse underfunktioner, som alla har mer eller mindre unika drag. Det kan vara allt från jägare till ingenjörer, via pansar och artilleri.

Som gammal ingenjörssoldat skulle jag också hävda att till och med mitt gamla ingenjörskompani var sammansatt av flera olika subkulturer: ammunitionröjplutonen jag tillhörde hade exempelvis inte mycket gemensamt med pansarvärnsrobotplutonen.

Det viktiga var att vi kompletterade varandra.

Vi amröjare var tålmodiga, försiktiga och relativt långsamma. Det gjorde oss väl lämpade för vår uppgift: att utan incidenter hantera oexploderad ammunition.

PVROBOT-PLUTONEN VAR betydligt mer våghalsig och aggressiv, vilket var en förutsättning för att de skulle kunna lösa sin betydligt mer stridsorienterade uppgift. Att som de lägga sig i bakhåll för fiendens mest slagkraftiga förband och slå mot dem trots att man själv är oskyddad kräver en särskild slags mentalitet, eller rättare sagt, subkultur.

Ibland kallas detta för ”förbandskulturer”. Som mitt exempel ovan visar är det en förenkling, för

i My Lai att genomföra en fruktansvärd massaker 1968.

Därför måste varje militär organisation vara medveten om vilka subkulturer som finns bland de egna leden, och varje militär chef måste vara uppmärksam på sina underlydandes subkultur. Den kanske viktigaste slutsatsen är dock att lösningen aldrig kan vara hårdare styrning eller att man uppifrån försöker likrikta organisationen.

Försvarsmakten, liksom alla andra militära organisationer, kan bara hitta sin fulla styrka genom att acceptera och utveckla sin redan befintliga mångfald.

Tony Ingesson är filosofie doktor i statsvetenskap, med en bakgrund i Försvarsmakten. Hans nyligen publicerade avhandling tar upp fenomenet subkulturer på taktisk nivå – och vilka strategiska samt politiska konsekvenser de kan leda till.

BILLEN

Foto: Anna Norén/ComCam

TILLSAMMANS I TIMBUKTU

Nästan 11 000 soldater, drygt 1 000 poliser och ungefär 500 civila från över 60 länder – det utgör Minusma-insatsen i Mali. Just nu är det en bra bit över 40 grader på dagarna, men det hindrar inte den nigerianska polisen på patrull att bära både stickade vantar och toppluva under hjälmen. Kanske de förstått vad dekalen på Galtens sidoruta säger: "Använd inte issträpa på vindrutans insida!"?

Posttidning B

FÖRSVARSMAKTEN

Försvarets forum, SE-107 85 STOCKHOLM

FLYGVAPNET FYLLER 90 ÅR

Förra gången kom över 60 000 besökare. I år kommer Dakota, Harvard och Vampire samt Vertol och Black Hawk. Liksom Lansen, Draken och Viggen och många andra. Från Schweiz kommer Hornet.

Visst kommer du?

Flygdagar på Malmen, Linköping den 27–28 augusti klockan 09.00–16.00. Gratis inträde – men ta med hörselskydd!